
EESTI KEELEVALDKONNA ARENGUKAVA 2018–2027. KEEL LOOB VÄÄRTUST

Eesti keelevaldkonna arengukava 2018–2027 (eelnõu)

MÄRTS 2018
HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUM

Eesti keelevaldkonna arengukava 2018–2027. Keel loob väärtust.

Sissejuhatus	2
1. Rahvastiku seisundi mõju keelevaldkonnale	3
2. Riigi seniste poliitikainstrumentide tulemuslikkus ja lahendamist vajavad probleemid	4
2.1. Eesti keele staatuse ja maine korraldus	6
2.2. Keeletaristu arendamine	8
2.3. Keeleõppe korraldus.....	9
3. Arengukava visioon, üldeesmärk, arendussuunad ja mõõdikud.....	12
3.1. Visioon	12
3.2. Üldeesmärk, arendussuunad ja mõõdikud.....	12
3.2.1. Arendussuund 1: Eesti elanikud hoiavad ning väärtustavad eesti keelt.	13
3.2.2. Arendussuund 2: Eesti keeletaristu on hästi välja arendatud ning kasutajasõbralik.....	15
3.2.3. Arendussuund 3: Kättesaadav ja tõhus keeleõpe toetab eesti keele kasutamist nii Eestis kui ka väljaspool Eestit, Eesti elanikel on võimalik tulemuslikult õppida võõrkeeli.	17
4. Arengukava elluviimine ja aruandlus	20
5. Valdkonna arengukava maksumuse prognoos.....	21
6. Kokkuvõtlik hinnang „Eesti keelevaldkonna arengukava 2018–2027. Keel loob väärtust“ kaasnevatele mõjudele	22
Lisa 1. Seosed valdkondlike poliitikadokumentide ja olulisemate Euroopa Liidu dokumentidega.....	23
Lisa 2. Hinnang Eesti keelevaldkonna arengukava 2018–2027 „Keel loob väärtust“ rakendamisega kaasnevatele mõjudele	26

Sissejuhatus

„Keelevaldkonna arengukava 2018–2027. Keel loob väärtust“ sõnastab eesti keele kasutamise, arendamise, säilitamise eesmärgid ning eesti keele, eesti keele kui teise keele ja võõrkeelte oskuse ning õppe eesmärgid Eesti riigis ja hargmaises Eestis¹ aastateks 2018–2027.

„Eesti keelevaldkonna arengukava 2018–2027. Keel loob väärtust“ lähtub Eesti põhiseadusest, keeleseadusest, keelevaldkonna õigusaktidest ja keelevaldkonna varasematest arengudokumentidest: „Eesti keele arendamise strateegia 2004–2010“, „Eesti keele arengukava 2011–2017“, „Eesti võõrkeelte strateegia 2009–2017“. Arengukava on seotud Vabariigi Valitsuse kinnitatud „Rahvuskaaslaste programmiga 2014–2020“.

Arengukava koostamisel on lähtutud „Eesti keele arengukava 2011–2017“ elluviimise vahearuandest² (2015), „Eesti keeleseisundi uuringus“³ (2017), „Keelehoiakute uuringus“⁴ (2017), „Eesti võõrkeelte strateegia 2009–2017 täitmise lõpparuandest“⁵, „Eesti ühiskonna integratsiooni monitooringus“⁶ (2017) ning paljudes teistes dokumendis viidatud allikates esitatud hinnangutest, järeldustest, soovitustest, keelevaldkonna ekspertide ja partnerite ettepanekutest ning Riigikantselei ja teiste ministriumide ettepanekutest.

Arengukava pealkiri „Keel loob väärtust“ avab arengukava keelekasutaja vaatepunktist. Iga keel on väärtus, mille oskamine ja tundmine loob keelekasutaja jaoks väärtust näiteks keelelise kuuluvustunde looja, tugevdaja ja hoidjana, rahvusliku ja ajaloolise mõtte talletajana, kultuurielamuste pakkujana, töö- või suhtlemisvahendina, konkurentsivõime tõstjana oma eesmärkide saavutamisel kas Eestis või välismaal. Eesti keel loob väärtust ka osana maailma keelelisest kultuuripärandist⁷.

Keelevaldkonna arengukava on riigi eelarvestrateegia tulemusvaldkonna 1.2. „Eesti keel ja eestlus“ kavandamise alus ja kooskõlas Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2016–2019 eesti keele valdkonna eesmärkidega. Keelepoliitika planeerimine, elluviimine ja seiramine on küll Haridus- ja Teadusministeeriumi ülesanne⁸, kuid Eestis tuleb eesti keelt väärtustada kõikide valdkonnapoliitikate kujundamisel ja elluviimisel, sest keelepoliitiliste otsuste mõju ulatub keele elujõu ja arendamise teemadest kaugemale. Keelepoliitilised otsused võivad süvendada sotsiaalseid probleeme (nt vähene keeleoskus võib viia koolist väljalangemise või töötuseni⁹) või lahendada neid (nt võrdsed võimalused hariduses ja tööturul, hea võõrkeelteoskus konkurentsivõime tõstjana). Valdonna arendamisel on oluline koostöö, et suureneks kõikide osapoolte vastutus- ja omanikutunne keeleteemade suhtes.

¹ Eesti inimarengu aruandest (2017) kasutusele võetud mõiste. *Hargmaine Eesti* – tänapäeva Eesti on hargmaine: omavahel tihedas suhtluses olevad kogukonnad, ettevõtted ja inimesed asuvad nii Eestis kui ka välismaal.

² „Eesti keele arengukava 2011–2017“ elluviimise vahearuanne (2015), http://ekn.hm.ee/system/files/Eesti+keele+arengukava+2011-2017+elluviimise_vahearuanne_2013-2014.pdf

³ Eesti keeleseisund (2017), https://www.hm.ee/sites/default/files/aruanne_2017.pdf

⁴ Keelehoiakute uuring (2017), <https://www.hm.ee/sites/default/files/aruanne.pdf>

⁵ „Eesti võõrkeelte strateegia 2009–2017 täitmise lõpparuanne“, https://www.hm.ee/sites/default/files/estivi_voorkeelte_strateegia_2009-2017_lopparuanne.pdf

⁶ Kaldur, K jt (2017) „Eesti ühiskonna integratsiooni monitooring 2017. Uuringu aruanne“, <https://www.kul.rik.ee/sites/kulminn/files/eim2017.pdf>

⁷ UNESCO vaimse kultuuripärandi kaitsekonventsioon (Eesti ühines 2006) rõhutab, et vaimne kultuuripärand väljendub ka suulistes traditsioonides ja väljendusvormides, k.a. keeles kui vaimse kultuuripärandi vahendis.

⁸ Keelepoliitikat kavandab ning vastavate õigusaktide eelnõusid koostab Vabariigi Valitsuse seaduse § 58 lg 1 kohaselt Haridus- ja Teadusministeerium.

⁹ http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2017/01/4_tooturg.pdf;

https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/keeleseisundi_uuringuaruanne_loplik.pdf, lk 103

Keelega seotud tegevused on lõimitud Haridus- ja Teadusministeeriumi ning ka teiste ministeeriumide valdkondlikesse arengukavadesse ja programmidesse. Kuigi teistes arengukavades ja programmides on keeletegevused ja -ressursid planeeritud ning suunatud valdkonnaspetsiifiliste eesmärkide (lõimumine, kohanemine, haridus, teadus, innovatsioon, noorsootöö, tööturg ja täiskasvanute konkurentsivõime vm) saavutamisele, on need olulised ka keelevaldkonna arengu seisukohast. Sõltuvalt ministeeriumi vastutusvaldkonnast ja arengukava prioriteedist on keelega seotud tegevustel suurem või väiksem kaal. Keele arendamisse ja kasutamisse panustavad teenuste, keeleõppe pakkumise ja terminiloomega nii avalik, äri- kui ka kolmas sektor.

Keelevaldkonna arengukava kavandamisel on eristatud kolme arendussuunda: keele staatuse ja maine korraldus, keeletaristu arendamine ning keeleõppe korraldus.

Arengukavas käsitletakse keele staatuse all keele ametlikku, seadustega määratud positsiooni. Maine all peetakse silmas nii väärtust, mille keelekasutaja keelele annab, tähtsustades seda näiteks sümboli või vahendina millegi saavutamisel kui ka keele kasutamist eri kasutusvaldkondades, eriti hariduse andmise keelena.

Keeletaristu all mõistetakse keele arenguks ja heaoluks vajalikku süsteemi, kuhu kuuluvad keele arendamine - keelekorraldus (üldkeelekorraldus ja nimekorraldus), oskuskeele arendamine, sõnaraamatutöö ja keelehoole (keelenõu, keeletoimetamine, -koolitused, keeleressursid), keeletehnoloogia (keelecorpused, keeletarkvara ja -rakendused, interaktiivsed keeleõppematerjalid) ning arenduste ja uuenduste aluseks olev keele uurimine.

Keeleõppe korralduse all mõeldakse tõhusat ja mitmekesist keelte õpet (eesti keele õpetamist emakeele, teise keele ja võõrkeelena, võõrkeelte õpet), mis toetab eesti keele oskust ning loob tingimused mitmekeelsuse arendamiseks ja kultuuride mõistmiseks. Õppekeele temaatika, eesti keele kui emakeele, eesti keele kui teise ja võõrkeele ning võõrkeeleõppe teemad on tihedalt seotud hariduse valdkonnaga, kuid lisavad aspekte, mis on olulised eelkõige Eesti elanike eesti keele säilimise ja kasutamise ning võõrkeelteoskuse arendamise seisukohalt. Eesti keelevaldkonna arengukavas sõnastatud keeleharidust puudutavad arengusuunad on sisendiks hariduse valdkonna arengute planeerimisse.

1. Rahvastiku seisundi mõju keelevaldkonnale

Eesti nagu ka kõikide teiste Euroopa riikide keelte ja kultuuride elujõudu mõjutab rahvastiku vananemine, vähenemine¹⁰ ja ülemaailmne ulatuslik ränne¹¹. Sündimuse järsu languse tõttu on oluliselt vähenenud laste ja noorte arv¹², eestlaskonna vähenemisega kahaneb ka eesti keele kandjate hulk.

Eesti keelt emakeelena rääkivaid inimesi on 68% kõigist Eesti elanikest, kelle emakeel on teada¹³. Ida-Virumaal räägib eesti keelt emakeelena 16% rahvastikust ja Tallinnas 51%. Teistes

¹⁰ Tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteem OSKA, <http://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2016/04/Tulevikutrendid-1.pdf>

¹¹ Puur, A, Ränne ja rahvastikumuutused Eestis ning Euroopas (2017), <https://inimareng.ee/ranne-ja-rahvastiku-muutused-estis-ning-euroopas/>

¹² Varasematest aastatest ei ole vanusgruppide lõikes infot.

¹³ Tammur, A (2017) Statistikaamet. Kui palju räägitakse Eestis eesti keelt? <https://blog.stat.ee/2017/03/13/kui-palju-raagitakse-estis-est-keelt/>

Eesti maakondades on eesti keelt emakeelena kõnelejad enamuses ning muu emakeelega inimesi alla viiendiku. Emakeelena räägitakse Eestis 157 keelt¹⁴.

Eesti kultuuripärandisse kuuluvad eesti keele murded on keele rikkus ja inimeste kultuurilise identiteedi tugevdaja. 2011. aasta rahvaloenduse andmetel väitis end mõnda murret oskavat 15,4% eesti keelt emakeelena kõnelejatest.

Keeleseaduse järgi on eesti keele erikuju ka viibeldud eesti keel. Eesti viipekeelt loetakse iseseisvaks keeleks¹⁵. Emakeelena viipelejad on Eestis umbes 150¹⁶, kurte eesti viipekeele kasutajaid umbes 1500¹⁷. Viibeldud eesti keel on normimata ja kirjeldamata. Erivajadustega inimeste väike kogukond vajab keele inforuumis osalemiseks abivahendeid, mille arendamine on väga ressursimahukas.

Väljaspool Eestit elab hinnanguliselt 150 000–200 000 eestlast¹⁸. Eestis sündinuid elab arvuliselt enim Soomes, Rootsis, Saksamaal ja Suurbritannias¹⁹. Viimase kümnendi jooksul on välismaale siirdunud palju noori ja lapsi. Tagasiränne Eestisse on viimastel aastatel toimunud peamiselt Soomest, Iirimaa, Suurbritanniast, Venemaalt ja teistest idapartnerluse riikidest. Välismaale siirdunud eestlased ei pea alati oluliseks järeltulevale põlvele eesti keele õpetamist ja Eestiga kontakti hoidmist, mistõttu on tagasipöördumisel raskendatud kohanemine ühiskonnas ja haridussüsteemis.

Eesti kui üks viimase 25 aasta suurima heaolu kasvuga riike Euroopas on atraktiivsemaks muutumas uussisserändajatele²⁰. Suurima osakaalu uussisserändajatest moodustavad Soome, Venemaa ja Ukraina kodanikud²¹. Venekeelsed uussisserändajad sulanduvad kergemini kohalikku venekeelsesse kogukonda.

Rahvastikuprotsesse on keeruline suunata, kuid Eesti rahva püsimise ja regionaalpoliitika mõju rahva ühtsusele on teadvustatud ning probleemidele otsitakse lahendusi riiklikul tasandil. Keelevaldkonna arengukava toetab neid protsesse.

Rahvastikuprotsessid muudavad Eesti riigi ülesande eesti rahvuse, keele ja kultuuri arenguvõimaluste tagamisel järjest keerukamaks ja vastutusrikkamaks. Keele edasi andmiseks on oluline iga emakeelse kõneleja teadlik toetav suhtumine eesti keelde, aga ka eesti keele õpetamine teise keele ja võõrkeelena ning teiste kultuuride esindajate toetav suhtumine eesti keelde ja kultuuri.

2. Riigi seniste poliitikainstrumentide tulemuslikkus ja lahendamist vajavad probleemid

2011.–2017. aastatel oli eesti keele arengukava eesmärk tagada eesti keele kui riigikeele toimimine kõikides eluvaldkondades, eesti keele õpetamine, uurimine, arendamine ja kaitse ning sellega eesti keele säilimine läbi aegade. „Arengukava ellurakendamise tulemusena peab

¹⁴ 2011. aasta rahvaloenduse andmed

¹⁵ Keeleseadus, <https://www.riigiteataja.ee/akt/118032011001?leiaKehtiv>

¹⁶ 2011. aasta rahvaloenduse andmetel

¹⁷ Vt Hollmann, L (2010) „Basic color terms in Estonian Sign Language“, doktoritöö, http://dSPACE.ut.ee/bitstream/handle/10062/14769/hollman_liivi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

¹⁸ Kumer-Haukanõmm, K, Telve, K (2017) Eestlased maailmas. Eesti inimarengu aruanne, https://inimareng.ee/static_assets/pdf/EIA%202016%E2%80%939317%202.1.%20Eestlased%20maailmas.pdf

¹⁹ Tõnurist, Anu (2015) Eesti kodakondsuse ja päritoluga inimesed Euroopas, <https://blog.stat.ee/2015/02/18/eesti-kodakondsuse-ja-paritoluga-inimesed-euroopas/>

²⁰ Eesti inimarengu aruanne 2016/2017. Eesti rändeajastul (2017), <http://www.inimareng.ee/>.

²¹ Tammur, A (2017) Statistikaamet. Kui palju räägitakse Eestis eesti keelt? <https://blog.stat.ee/2017/03/13/kui-palju-raagitakse-estis-estis-keelt/>; Rahvuskaslaste programmi mõju-uuring (2015), https://www.hm.ee/sites/default/files/rkp_maju-uuring_lopparuanne.pdf

eesti keele seisund 2017. aastal olema niisugune, mis rahuldab kõiki Eesti riigi ja ühiskonna keelekasutusvajadusi, eesti keel peab olema arenguvõimeline ja tunnustatud Eesti elanike ühise suhtluskeelena.“

2009.–2017. aastatel oli Eesti võõrkeelte strateegia eesmärk „tõsta Eesti elanike motivatsiooni õppida erinevaid keeli, mitmekesistada võõrkeelte õppimise võimalusi õpiviiside, õpikohtade ja keelte valiku osas, parandada keeleõppe kvaliteeti nii formaalses kui ka mitteformaalses hariduses, kindlustada keeleõpetajate koolituse kvaliteeti ja parandada ühiskonnas keeleõpetajate mainet, luua võimalused keeleoskuse hindamiseks enesehinnangu ja institutsionaalsel tasandil.“

Eesmärkide täitmiseks koostati rakenduskava ja töötati välja arendusprogrammid eestikeelse terminoloogia arendamiseks, eestikeelsete kõrgkooliõpikute koostamiseks, välismaal elavate rahvuskaaslaste, omariikluseta hõimurahvaste toetamiseks, eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe edendamiseks. Eesti keele uurimist ja keeletehnoloogiat toetati ka teadusvaldkonna programmide „Eesti keel ja kultuurimälu“ ning „Eesti keeletehnoloogia“ kaudu. Võõrkeelte õppimise, õpetamise ja hindamise arendamiseks koostati võõrkeelte strateegia rakenduskavad, mis hõlmasid tegevusi eri haridustasemetel lõikes.

Eesti keele arengukava vahearuanete (2013²², 2015²³), keeleprogrammi aruanete, 2017. aastal koostatud uuringu „Eesti keeleseisund“²⁴ ning Haridus- ja Teadusministeeriumis valmiva arengukava lõpparuande²⁵ põhjal võib väita, et arengukavadega seatud eesmärgid on valdavalt täidetud. Eesti keele seisund on parem kui kunagi varem ajaloos²⁶, võõrkeeled on Eesti elanike jaoks väärtuslikud²⁷. Samas tuleb tõdeda, et kuna nii keele kasutajaskond kui ka keel ise muutuvad ajas pidevalt, on 2011. aastal sõnastatud eesti keele arengukava ja võõrkeelte strateegia eesmärgid olulised ka uue arengukava perioodil ning Eesti keeleseisundi säilitamiseks ja parandamiseks tuleb järjepidevalt teha jõupingutusi kõikidel arendussuundadel.

Seirete ja uuringute kokkuvõttena võib välja tuua keelevaldkonna kõige olulisemad edusammud ja kitsaskohad.

Edusammud

- Eesti keel on Eestis põhiseaduse kaitse all olev riigikeel, mille staatus on kindel.
- Eesti keel on võrreldes teiste sama suure kasutajaskonnaga keeltega tugev, arendatud, rikas ja mitmekülgne.
- Rahvusvahelise täiskasvanute oskuste uuringu²⁸ andmetel paistavad Eesti täiskasvanud positiivselt silma funktsionaalse lugemisoskuse poolest – 24 osalenud riigi hulgas on Eesti tulemus 7. kohal, Eesti noorte tulemus 5. kohal.

²² „Eesti keele arengukava 2011–2017“ elluviimise vahearuanne (2013),

https://www.hm.ee/sites/default/files/arengukava_vahearuanne.pdf

²³ „Eesti keele arengukava 2011–2017“ elluviimise vahearuanne (2015), http://ekn.hm.ee/system/files/Eesti+keele+arengukava+2011-2017+elluviimise_vahearuanne_2013-2014.pdf

²⁴ „Eesti keeleseisund“ (2017), https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/keeleseisundi_uuringuaruanne_loplik.pdf

²⁵ koostamisel, valmib juunis 2018

²⁶ „Eesti keeleseisund“ (2017), https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/keeleseisundi_uuringuaruanne_loplik.pdf

²⁷ „Keelehoiakute uuring“ (2017), <https://www.hm.ee/sites/default/files/aruanne.pdf>

²⁸ PIAAC *The Programme for the International Assessment of Adult Competencies*,

<https://www.hm.ee/et/tegevused/uuringud-ja-statistika/rahvusvaheline-taiskasvanute-oskuste-uuring-piaac>

- Keele jätkusuutlikkuse aluseks olev Eesti keeletehnoloogia peab sammu muutuva maailma vajadustega ning 34 keeletehnoloogia võrgustikku kuuluva riigi seas on Eesti keeletehnoloogia heas seisus²⁹.
- Eesti keele uurimine on kõrgel rahvusvahelisel tasemel – Tartu Ülikooli keeleteadus on maailmas 150 parima seas³⁰.
- Eesti keelest erineva emakeelega elanikud kasutavad omavahel suhtlemiseks üha enam eesti keelt³¹ ja riikliku teenusena loodud e-õpikeskkonna Keeleklikk abil õpib eesti keelt rohkem kui 30 000 inimest.
- Välismaal elavad lapsed saavad eesti keelt õppida Eesti õppekava järgiva Üleilmakooli programmi ja õpetajate abil, mis lihtsustab tagasipöördumist ja haridustee jätkamist Eestis.
- Eesti elanike võõrkeeleoskus on rahvusvahelises võrdluses heal tasemel³².

Kitsaskohad

- On valdkondi (IT, teadus, kõrgharidus³³), kus eesti keele kasutamine on viimase kümne aasta jooksul oluliselt vähenenud³⁴.
- Pädevaid keeleõpetajaid ei ole piisavalt, et kõikidele huvilistele keelt õpetada.
- Ligi 40% eesti keelest erineva emakeelega põhikooli lõpetajate eesti keele oskuse tase ei võimalda sujuvalt haridusteed jätkata ega tööle minna, keeleõppijate jaoks ei ole sidusat keeleoskuse arendamise süsteemi.
- Kohustuslik võõrkeeleõpe algab liiga hilja³⁵ ning seepärast on keeruline omandada gümnaasiumi lõpuks kahe võõrkeele head oskust³⁶.
- Põhikoolid ja gümnaasiumid pakuvad peamiselt kahe enam levinud võõrkeele õppimise võimalust, jättes kõrvale teised võõrkeeled.

2.1. Eesti keele staatuse ja maine korraldus

Eesti keel on eestlaste jaoks rahvusliku identiteedi keskne tunnus ja eesti keele oskus Eestis elavate eesti keelest erineva ema- või kodukeelega elanike jaoks oluline konkurentsivõime tõstja, elukohaks valitud riigi ametlik keel. Eesti keele staatus on sätestatud Eesti Vabariigi põhiseaduse, keeleseaduse (koos selle alusel vastu võetud määruste) ning Euroopa Liidu õigusega.

Eesti keele maine on uuringute põhjal valdavalt kõrge kõikides peamistes eluvaldkondades³⁷ – avalikus suhtluses, hariduses, elukestvas õppes ja huvitegevuses, meedias, poliitikas,

²⁹ Meta-Net (Multilingual Europe Technology Alliance), <http://www.meta-net.eu/>

³⁰ Rahvusvahelise konsultatsioonifirma Quacquarelli Symonds (QS) edetabeli «QS World University Rankings by Subject 2017» järgi, milles on reastatud maailma ülikoolid 46 erialal.

³¹ „Eesti Integratsiooni monitooring 2017” Keelteoskus ja keeltega seotud hoiakud. http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2017/01/5_keeleskus.pdf

³² Eurobaromeetri eriuuring 386 „Eurooplased ja keeled“ (2012): Eesti oli üks kaheksast EL riigist, kus enam kui pooled elanikud oskavad vähemalt kahte võõrkeelt http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_386_en.pdf. Eurostati andmetel õpiti 2014. aastal Euroopa Liidus põhihariduse tasemel keskmiselt 1,6 võõrkeelt, Eestis aga keskmiselt 2,0 võõrkeelt õpilase kohta, https://www.hm.ee/sites/default/files/htmaastaanalus2017_kokkuvote.pdf

³³ https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/keeleseisundi_uuringuaruanne_loplik.pdf, lk 45, pt 2.3 ja 3

³⁴ https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/keeleseisundi_uuringuaruanne_loplik.pdf, lk 6

³⁵ https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/keeleseisundi_uuringuaruanne_loplik.pdf, lk 105

³⁶ Mõeldud on B-taseme keeleoskust. 2012. aasta Euroopa keeleoskuse uuring SurveyLang näitas Eesti põhikooliõpilaste head inglise keele oskust, kuid tagasihoidlikumaid tulemusi teises testkeeles, milleks oli saksa keel, http://dSPACE.ut.ee/bitstream/handle/10062/40686/SURVEY_lyhikokkuv6te.pdf?sequence=1&isAllowed=y

³⁷ „Eesti keelesisund“ (2017), https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/keeleseisundi_uuringuaruanne_loplik.pdf

ettevõtluses, majanduses, kultuuri- ja loometegevuses, avalikus ruumis ja igapäevaelus. Tallinna mõningates piirkondades ja Ida-Virumaal on eesti keele maine kohati madal, mis killustab veelgi Eesti keele, kultuuri- ja väärtusruumi ega soodusta sidusa ühiskonna tekkimist. Probleemiks on, et keeleseaduse alusel kehtestatud määruse „Avalike teenistujate, töötajate ning füüsilisest isikust ettevõtjate eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ nõudeid alati ei täideta.

Eestikeelne õpe haridusasutustes toetab eesti keele mainet ja kasutamist eri kasutusvaldkondades, on tõhus muu emakeelega õppijate Eesti kultuuriruumiga tutvustamise ja ühise suhtlusruumi tekitamise vahend kõikidel haridusastmetel. Alus- ja üldhariduses õppis 2017. aastal eesti õppekeelega õppeasutuses 80%, eesti keelest erineva õppekeelega õppeasutustes 20% õpilastest³⁸. Eesti inimarengu aruanne 2016/2017³⁹ osutab erinevustele eesti ja vene õppekeelega koolide õpiedukuses ning PIAACi uuring⁴⁰ näitab, et kehv või keskmine eesti keele oskus tähendab Eestis umbes 15% palgalõhet, kuid väga hea eesti keele oskuse puhul eesti- ja venekeelsete töötajate vahel palgaerinevust ei ole. Madalamast keeleoskusest tulenevat ebavõrdsust aitaks leevendada ühtne eestikeelne lasteaed ja kool, mis valmistaks õpilasi võrdselt ette edasisteks õpinguteks või töötamiseks⁴¹. Eestikeelse õppe rakendamist takistab ka kohase õppevara nappus – eestikeelse kooli õppematerjalid jäävad eesti keelt teise keelena / võõrkeelena õppijatele liialt keeruliseks⁴². Eestikeelsele gümnaasiumiõppele üleminek on andnud häid tulemusi, kutsehariduses tuleb tagada üleminek eestikeelsele õppele hiljemalt 1. septembriks 2020. aastal. Raskusi eestikeelsele õppele üleminekul on Ida-Virumaa ja Tallinna kutsekoolides⁴³.

Kõrghariduses asus 2016/17. õppeaastal Eesti kõrgkoolides 94,3% sisse astunud tudengitest õppima eesti keeles⁴⁴, kuigi õppekava keelsus ei näita alati tegelikku õppekeelt. Eestikeelse õppe osakaal õppekavades ei ole teada ja võõrkeelsete õppekavade hulk ülikoolides kasvab. Eestis õppivate välisüliõpilaste osakaal on tõusnud 9,5%-le, mis on lähedal 2020. aasta sihttasemele 10%⁴⁵. 2016. aastal õppis Eestis 18% kõigist magistritaseme üliõpilastest ingliskeelsetel õppekavadel, neist 65% olid välisüliõpilased. Kogu õpingute ajaks Eestisse

³⁸ HTM (EHIS 2017)

³⁹ Eesti inimarengu aruanne 2016/2017, <https://inimareng.ee/>

⁴⁰ PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies). Halapuu, V. (2015). Infotöötlusoskuste roll soolise ja keelalise palgalõhe selgitamisel Eestis: PIAAC uuringu temaatiline aruanne nr 4. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

⁴¹ Eesti inimarengu aruanne 2016/2017, <https://inimareng.ee/>

⁴² Metslang, H jt (2013) Kakskeelne õpe vene õppekeelega koolis. Uuringu lõpparuanne, https://www.hm.ee/sites/default/files/lisa_2_uuring_kakskeelne_ope_vene_õppekeelega_koolis_0.pdf

⁴³ Kutsekeskharidusõppesse astuvad vene õppekeelega põhikoolidest õpilased, kelle kõigi ainete keskmine hinne põhikooli lõpetades on viimastel aastatel 3,6. Samas eesti keele teise keelena keskmine hinne on neil õpilastel isegi madalam – 3,3 (EHIS 2017).

⁴⁴ Eesti keeles õppimisena arvestatud ka doktoriõppe kakskeelsed õppekavad. 35% gümnaasiumilõpetajatest piirdub keskharidusega (sh 25% gümnaasiumi lõpetajatest) ja 15% lõpetajate kohta andmed puuduvad, st nad ei ole ei tööturul ega õpi Eestis (4-5 a peale keskhariduse omandamist). Pärast gümnaasiumi lõpetamist samal aastal kõrghariduses jätkajate arv on väiksem kui 10 aastat tagasi. Praegu ei ole selget ülevaadet, kas Eesti andekad noored eelistavad eestikeelset kodumaist õpet, õpivad Eestis inglise keeles või suunduvad pigem välismaale.

⁴⁵ „Eesti elukestva õppe strateegia 2020“ kõrgharidusprogramm, https://www.hm.ee/sites/default/files/8_korgharidusprogrammi_2017-2020_celnou_2.pdf

tulnud välisüliõpilaste arv⁴⁶ kasvab. Välisstudengid on välja toonud puuduliku eesti keele oskuse kui peamise takistuse Eestis tööle asumiseks⁴⁷.

Inglise keelel kui peamisel rahvusvahelise suhtluse keelel on Eestis kõrge maine ning rahvusvahelistumisest tingituna on suurenenud inglise keele kasutamise maht valdkondades nagu äriandus, infotehnoloogia, sotsiaalmeedia, meelelahutus ja kõrgharidus. Ehkki inglise keele hea valdamine panustab inimeste konkurentsivõimesse, tuleb silmas pidada, et ükskõik millise valdkonna kaotus ohustab tõsiselt eesti keele elujõudu. Eesti keele mainet kahjustab avaliku ruumi ingliskeelustumine (sildid, teated, reklaamid ja firmade ingliskeelsed nimed jm).

2.2. Keeletaristu arendamine

Keeletaristu toetab keele arengut ning on oluline keelekasutuse tugi nii emakeelena kõnelejate kui ka muu emakeelega inimeste jaoks. Keeletaristu all käsitleme keelekorraldust ja -hoole, oskuskeelt, sõnaraamatutööd, keeletehnoloogiat ja keele uurimist, mis kõik on vastastikku tihedalt seotud.

Eesti keelekorraldus (sh nimekorraldus) ja -hoole on olemuselt kirjeldav, soovitav, nõuandev ning annab inimestele võimaluse oma keelekasutust teadlikult korrastada ja rikastada. Eesti kirjakeelel on kehtestatud keelenorm, mis aitab tagada ametliku keelekasutuse ühtlust ja selgust. Keelekorraldus- ja hooldevahendid on veebikeskkonnas kättesaadavad, kuid nende levik ja kasutamismugavus ei ole piisav. Levitatakse selge keele⁴⁸ põhimõtteid, näiteks on selge keele põhimõtete rakendamisega algust teinud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Selge keele liikumine avaliku suhtlusega seotud valdkondades ei ole siiski piisavalt ulatuslik, sõnastamata on keelekasutuse hea tava.

Tänapäevane omakeelne oskussõnavara on oluline igas valdkonnas, kuid erakordselt tähtis eesti akadeemilise keele arendamiseks ja püsimiseks. Oma valdkonna eestikeelseid termineid on vaja kõikides ministeeriumides, nende hallatavates valdkondades, k.a veebipõhises suhtluses, teaduspublikatsioonide avaldamisel ja eestikeelse e-riigi toimimisel. Kaitseministeeriumi ja Eesti Keele Instituudi koostöös on arendatud sõjanduse, julgeoleku- ja kaitsepoliitika terminibaasi Militerm, Euroopa Liidu institutsioonides korrastatakse ja täiendatakse tõlkepõhist terminibaasi IATE⁴⁹, terminoloogiaprogrammi toel toetatakse umbes 50 terminikomisjoni tööd. Enam kui 50 valdkonna termineid koondab Eesti Keele Instituudi terminibaas Esterm, kuid selle keskkond vajab ajakohastamist. Omakeelse oskussõnavara arengut ohustab osade valdkondade ingliskeelustumine. Oskuskeele arendamist takistavad ka ajakohaste erialakorpusete puudus, terministandardi puudumine, vananenud terminihalduskeskkond, koostöö- ja ressursiprobleemid.

Sõnaraamatutöö põhineb sõnavara ja sõnade tähendusvõrgustiku uurimisel, tööl suurte tekstimassiividega ning on tihedalt seotud Euroopa e-leksikograafiaga. Olulised sõnaraamatud ja andmebaasid on koondunud või koondumas Eesti Keele Instituuti, vähemal määral koostatakse sõnaraamatuid ka mujal. Eesti Keele Instituudis valminud sõnaraamatud ja

⁴⁶ Välisüliõpilastena on kajastatud need üliõpilased, kelle elukohamaa ei ole EHISes "Eesti" (või "määramata" või "tühi") ning kel ei ole samaaegselt EHISe andmetel alalist elamisõigust/pikaajalise elaniku elamisõigust ning kelle kodakondsus pole Eesti". Alates 2014/15. õa on välisüliõpilaste hulka lisatud ka need üliõpilased, kelle puhul õppeasutus märkis EHISesse, et tegemist on välisüliõpilasega.

⁴⁷ Tartu Ülikool (2017), <https://www.ut.ee/et/uudised/valisuliopilaste-uuring-97-soovitaks-tu-d-teistele>

⁴⁸ <http://selgesonum.ee/>

⁴⁹ Euroopa interaktiivne terminibaas (inglise keeles *Inter-Active Terminology for Europe*) on Euroopa Liidu institutsioonide ja ametite ühine terminibaas: <http://iate.europa.eu/SearchByQueryLoad.do;jsessionid=4VbD5aieEW4X-dZHdVyuopRQK8KIZeZzL5FzBGXaCgNEWBJcgK5!1953531442?method=load>

andmebaasid on veebis avalikult tasuta kättesaadavad ja suure kasutajaskonnaga. Sõnaraamatud ja nende aluseks olevad korpused vajavad pidevat ajakohastamist. Kakskeelsete sõnaraamatute koostamisel on probleemiks paralleelkorpuste vähesus või puudumine. Oskuskeele sõnastike koostamist raskendab eri valdkondade korpuste puudumine, puuduvad ka keeleõpet toetavad õppekorpused.

Keeletehnoloogiat, keeleressursside, tehnoloogiliste lahenduste ja rakenduste olemasolu peetakse arenenud keele tunnuseks ja kirjakeele säilitamise põhieelduseks. Keeletehnoloogia teenib ühiskonda tavakasutajast tippspetsialistini ning mõjutab keelekasutajate keelelist käitumist. Praegust Eesti keeletehnoloogia taset peavad heaks nii Eesti keeleteadlaste ühiskond kui ka META-NETi raport „Eesti keel digiajastul“⁵⁰. Keeletehnoloogia on üheks vajalikuks komponendiks IT-süsteemides, mis vajavad järjest enam loomuliku keele töötlust. Oluliselt on muutunud mäluasutuste (nt Eesti Rahvusraamatukogu) roll keeletehnoloogia arendustes teksti- ning andmekäsitluste võimaluste pakkujana. Keeletehnoloogia vallas on probleemiks, et väljatöötatud tööriistu ja rakendusi ei levitata ega kasutata piisavalt. Sihiks on lihtne arusaadav ja mugav andmevahetus, milleks on vaja enam arendada kõnetuvastust, masintõlget ning kõnesünteesi. Näiteks võimaldaks transkriptsiooniprogramm oluliselt kaasajastada erinevate ministeriumide valitsemisalade ja kohtute tööd, vähendaks töötajate koormust. Rakenduste väljatöötamist ja kasutuselevõttu raskendavad väike turg ja lõpprakenduste kõrge hind.

Eesti keel on valmivas tervikkäsitluste sarjas ning nende alusel koostatavas eesti keele grammatikas põhjalikult kirjeldatud ning eesti keele uurimine rahvusvahelises võrdluses kõrgel tasemel. Eesti keele uurimises on toimunud paradigma muutus: suurenenud on andmepõhisus, keeletehnoloogia ning digitaalsete keeleressursside kasutamine ja loomine. Keel muutub ja areneb, keelekasutus mitmekesistub ja avaldub üha uutes vormides ning keele uurimine peab sellele reageerima. Eesti keele uurimise ja teadusliku kirjeldatuse puhul on probleemiks keeletehnoloogia ja digitaalsete ressursside vähene kasutamine ning uurimistulemuste piiratud rakendamine (nt keeleõppes). Lahendamist vajavad andmekaitse ja avatud andmete kasutamisega seotud küsimused.

2.3. Keeleõppe korraldus

Keeleõppevaldkonna alla kuuluvad eesti keele kui emakeele õpe, eesti keele kui teise keele või võõrkeeleõpe, eesti keele õpe välismaal ja võõrkeelte õpe Eestis.

PISA⁵¹ ja eesti keele riigieksami tulemuste põhjal saab väita, et Eesti õpilaste eesti keele oskus vastab mõõdetud aspektides tänapäeva ühiskonna nõuetele. PISA 2015 osutas siiski lugemisoskuse taseme erinevustele soo (tüdrukute tulemused olid paremad kui poistel) ja piirkonna (linnas elavate õpilaste tulemused olid paremad kui maal elavatel õpilastel) lõikes⁵². Eesti keele õpetamiseks on aastate vältel välja antud hulgaliselt õppevara, kuid süsteemset e-õppevara eesti keele kui emakeele õpetamiseks pole loodud, olemasolevaid keeleressursse ei kasutata eesti keele õppevara loomisel piisavalt. Eestikeelse õppevara analüüsi tulemused on toonud välja õpetekstide keelise keerukuse, mis raskendab mõistmist⁵³. Eesti keele oskust

⁵⁰ Liin, Krista jt, Eesti keel digiajastul, <http://www.meta-net.eu/whitepapers/e-book/estonian.pdf>

⁵¹ PISA (Programme for International Student Assessment) 2015 Eesti tulemused, https://www.hm.ee/sites/default/files/pisa_2015_final_veebivaatamiseks_0.pdf

⁵² PISA 2015 Eesti tulemused, https://www.hm.ee/sites/default/files/pisa_2015_final_veebivaatamiseks_0.pdf

⁵³ Lepajõe, K., Tepp, L ja Talsi, K (2012) Loodusteaduste õpikute keelest. Emakeele Seltsi aastaraamat 58, lk 126-147. http://kirj.ee/public/ESA/2012/esa_58-2012-126-147.indd.pdf

tõstvate täienduskoolituste võimalusi kasutatakse avalikus sektoris liiga vähe, eesti keele õpetajate jaoks napib erialase täienduskoolituse võimalusi.

2005.–2017. aastatel on oluliselt paranenud gümnaasiumilõpetajate eesti keele oskuse tase⁵⁴. Eesti keele kui teise keele riigieksami tulemuse põhjal saab väita, et eesti keelt oskavate eesti keelest erineva emakeelega õpilaste hulk on oluliselt kasvanud. Eesti keele kui teise keele / võõrkeele õpe põhikoolis ei ole siiski piisavalt tulemuslik, sest umbes 40%⁵⁵ vene emakeelega lastest ei saavuta õppekavas nõutud B1-keeleoskustaset. Põhikooli lõpueksami tulemus on seotud kooli üldise keeletasemega ja koolis töötavate õpetajate keeleoskusega⁵⁶.

Täiskasvanutele loovad sihtgrupipõhiselt riigikeeleõppe võimalusi mitmed ministeeriumid, kus keeleõpe on üks paljudest tegevustest, mille abil soovitakse saavutada valdkonnas püsitatud laiemaid eesmärke. Nii pakub Kultuuriministeerium kultuurikümbluse osana keeleõpet Eesti vahelõimunud püsielanikele, sest eesti keele oskus on Eesti venekeelse elanikkonna lõimumisprotsessi üheks olulisimaks teguriks. Siseministeerium viib kohanemisprogrammi raames läbi algtaseme keeleõpet ja uussisserändajate keeleõpet, Sotsiaalministeeriumi kaudu on korraldatud eesti keele õpe Eestis rahvusvahelise kaitse saajatele ja lisaks korraldab Sotsiaalministeerium Töötukassa kaudu keelekoolitusi töötutele ja töötavatele inimestele, kes on töö kaotamise ohus või vajavad eesti keele õpet oma tööalase arengu soodustamiseks, Justiitsministeeriumi haldusalas on kinnipeetavate riigikeele õpe. Täiskasvanute riigikeele õppe teemasid arutatakse ühises riigisisises koostöövõrgustikus⁵⁷, mida juhib Haridus- ja Teadusministeerium. Riigikeeleõppe jaotumine erinevate ministeeriumide vahel on otstarbekas, sest võimaldab pakkuda igale sihtgrupile tema spetsiifilistest vajadustest lähtuvat keeleõpet. Puudub aga ministeeriumide ja ametkondade ülene selge koostööraamistik, mis aitaks vältida dubleerimist ja tagaks tõhusa keeleõppekorralduse kõikidel keeleoskustasemetel. Tõhusaks vajaduspõhiseks keeleõppekorralduseks on vaja analüüsida olukorda ja leida lahendused järgmistele probleemidele: suur hulk täiskasvanuid ei ole hoolimata keelekursuste läbimisest suutelised või motiveeritud tasemeeksamit nõutud tasemel sooritama, õpetamise meetodid ei toeta suhtlemisoskuse arengut piisavalt ja vajadus tasuta keeleõppe järele on pakutavast suurem. Tõhusat õpet takistab kvalifitseeritud eesti keele õpetajate nappus ja eri sihtgruppidele suunatud õppematerjalide (sh e-õppe materjalide) vähesus.

Väliskõrgkoolides toimuva eesti keele õppe eesmärk on levitada eesti keelt ja kultuuri väljaspool Eestit ning toetada Eesti kõrghariduse rahvusvahelistumist. Välismaal eesti keelt ja kultuuri õppivatele üliõpilastele Eestis õppimise ja töötamise võimaluste tutvustamisega suurendatakse tõenäosust, et noored otsustavad siduda end Eestiga. Viimastel aastatel on mitmed õpetuskohad otsustanud vähendada toetust väiksema kõnelejaskonnaga keelte õpetamisele, mis on mõnes kõrgkoolis kaasa toonud eesti keele õppe mahu vähenemise või õppe sulgemise.

Lastele ja noortele suunatud keeleõppe puhul on välismaal probleemiks, et pühapäevakoolides, ringides ja seltsides viivad õpet sageli läbi õpetajahariduseta inimesed, kes vajavad keeleõppe meetodika, keeleteadmiste arendamise, keelehooldevahendite kasutamise ja teisi koolitusi.

⁵⁴ HTM aasta-analüüs 2017, kokkuvõte, https://www.hm.ee/sites/default/files/htmaastaanaluu2017_kokkuvote.pdf

⁵⁵ Põhikooli B1-keeleoskustaseme eesti keele kui teise keele eksam, sihttase 90%

⁵⁶ Sellio, R. (2016). Eesti keelest erineva emakeelega põhikooli lõpetajate eesti keele oskus. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium, https://www.hm.ee/sites/default/files/hmin_b1_keeletase.pdf

⁵⁷ 2017. aastal on koostöövõrgustikus esindatud Siseministeerium, Sotsiaalministeerium, Kultuuriministeerium, Justiitsministeerium, Töötukassa, Integratsiooni Sihtasutus, SA Innove, Keeleinspeksioon ja Riigikogu.

Võõrkeel on eestimaalaste jaoks oluline teistest rahvustest inimestega suhtlemise vahend. Elanikkonna erinevad vanusegrupid valdavad ja kasutavad peamiselt kas vene keelt (vanemad elanikud) või inglise keelt (nooremad elanikud). Veidi vähem kui pooled eestlased oskavad vene keelt aktiivselt, umbes sama paljud passiivselt ning 5% üldse mitte.⁵⁸ Inglise keel on eesti ja vene keele kõrval Eestis kasutatavuselt kolmandal kohal: 59% 16–65-aastastest elanikest valdab seda suuremal või vähemal määral⁵⁹; teistest rahvustest elanike inglise keele oskus on väiksem. Eesti rahvusvähemustele on loodud võimalused oma emakeele hoidmiseks.

Keelehoiakute uuringu⁶⁰ põhjal on Eesti elanike seisukoht, et lisaks inglise keelele peaks õppima ka muid keeli. Eestis on jätkuvalt vajadus saksa, prantsuse ja teiste Euroopa keelte, sh skandinaavia keelte oskajate järele, kasvab ka huvi seni vähem õpitud keelte (nt hiina keel) vastu. Mitmekeelsus on Eesti tööturul väärtustatud ja kõrgemalt tasustatud, kui ühe võõrkeele oskamine⁶¹, Euroopa tasandil on paljudes riikides keeleoskus ja töö leidmine seotud⁶². Rahvusvahelisel tasandil on mitmekeelsus ettevõtete edus oluline komponent ja vähene võõrkeelte oskus võib takistada ettevõtte edukat konkureerimist teistega⁶³.

Kuigi Eesti on mitmekeelne ühiskonna tasandil, ei täida me üksikisikute tasandil Euroopa Liidu soovituslikku eesmärki⁶⁴, mille kohaselt peaksid inimesed oskama lisaks emakeelele veel kahte võõrkeelt. Eesmärgi täitmiseks peaksid lapsed alustama võõrkeeleõppega varem ja alushariduse õpetajaid tuleks ette valmistada võõrkeelte õpetamiseks. Enamik õpilasi õpib põhikoolis võõrkeelena inglise ja vene keelt, sest koolidel pole võimalust pakkuda laia võõrkeelte valikut. Kutsehariduses tuleb tagada võõrkeelte oskus tasemel, mis on vajalik omandataval erialal töötamiseks. Tööandjate silmis ei ole kutseharidusega töötajate võõrkeelteoskus piisav⁶⁵. Kui võõrkeelte valik põhikoolis ja gümnaasiumis on piiratud, pidurdab see erinevate keelte piisavalt heal tasemel oskajate koolitamist ning see kahjustab Eesti keelelist võimekust.

Keelte õpetamise puhul on Eestis üldiseks probleemiks keeleõpetajate kvaliteet⁶⁶ ja kasin pealekasv⁶⁷, mis on loonud surve võtta tööle erialase kvalifikatsioonita inimesi või alles kutset omandavaid üliõpilasi. Kvalifitseerimata ja ebapiisava keeleoskusega õpetajate palkamine võib

⁵⁸ Kaldur, K jt (2017) "Eesti ühiskonna integratsiooni monitooring 2017. Uuringu aruanne", <https://www.kul.rik.ee/sites/kulminn/files/eim2017.pdf>

⁵⁹ Halapuu, V (2014) Keeleoskusest PIAAC uuringu baasil https://www.hm.ee/sites/default/files/keeleoskusest_piaac_uuringu_baasil.pdf

⁶⁰ Keelehoiakute uuring. Küsitlus 15–74-aastaste elanike seas (2017) <https://www.hm.ee/sites/default/files/aruanne.pdf>

⁶¹ Simmul, L (2017) „Võõrkeelte oskuse roll tööturul“, https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/keelteoskuse_roll_tooturul_veebr2018.pdf

⁶² Languages and Employability (2015), <https://crell.jrc.ec.europa.eu/sites/default/files/files/JRC97544.pdf>

⁶³ Vt nt ELAN raport (2006), http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/languages/policy/strategic-framework/documents/elan_en.pdf; CELAN (2011), http://www.celan-platform.eu/assets/files/D1.3-Business_Needs_Report-Final.pdf.

⁶⁴ Nn Barcelona eesmärk (2002) http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/71025.pdf

⁶⁵ Nestor, M, Nurmela, K (2013) Kutseharidus ja muutuv tööturg. Tööandjate uuringu lõpparuanne, <http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2014/03/2013-Kutseharidus-ja-muutuv-tooturg.pdf>

⁶⁶ Valk, A, Silm, G (2015). Haridus ja oskused. PIAAC uuringu temaatiline aruanne nr 6, https://www.hm.ee/sites/default/files/piaac6aruanne_haridus_oskused_0.pdf, lk 90-98

⁶⁷ Eesti õpetajaskonna vananemisele viitab TALIS 2013 uuring, https://www.hm.ee/sites/default/files/talis2013_eeesti_raport.pdf. Noorte vähesele huvile õpetajaameti vastu viitab „Eesti keele arengukava 2011–2017 elluviimise vahearuanne“, https://www.hm.ee/sites/default/files/eeesti_keeles_arengukava_2011-2017_elluviimise_vahearuanne_2013-2014.pdf (vt lk 31) ja uuring „Eesti keeleseisund“, https://www.hm.ee/sites/default/files/aruanne_2017.pdf, kus osutatakse ka puudustele õpetajate ettevalmistuses. „Haridus- ja Teadusministeeriumi aasta-analüüs 2017“, https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/htmaastaanaluus2017_kokkuvote.pdf. toob välja, et konkurss õpetajakoolituse õppekavadele on liiga madal ning õpetajaamet ei ole piisavalt atraktiivne. Õpetajate vanuselise koosseisu muutmise ning suurema konkursi õpetajakoolituse õppekohtadele on sihiks seadnud ka „Eesti elukestva õppe strateegia 2020“ programm „Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusametuste juhid 2015–2018“, https://www.hm.ee/sites/default/files/ministri_kaskkiri_padevad_ja_motiveeritud_opetajad_ning_haridusametuste_juhid.pdf.

alandada õppijate motivatsiooni ning piirata õppija võimetele vastavate tulemuste saavutamist. Eestis ei ole veel levinud arusaam, et iga õpetaja, kes õpetab eesti keeles, on keeleõpetaja, sõltumata õpetatavast ainest. Täiendamist vajavad ka õpetajate oskused erinevas vanuses, erineva kultuuri- ja haridustaustaga õpilaste õpetamiseks.

3. Arengukava visioon, üldeesmärk, arendussuunad ja mõõdikud

3.1. Visioon

- **Eesti keel on põhiseaduslik väärtus ja Eesti mitmekeelse elanikkonna peamine suhtluskeel.**
- **Eesti keel on arenenud ja elujõuline, eesti keelt kasutatakse kõikides eluvaldkondades.**
- **Hea keelteoskus on Eesti elanike võtmepädevus, mis tagab Eesti riigi keelelise võimekuse.**

Aastal 2027 on eesti keel kui Eesti põhiseadusega määratud riigikeel seadustega kaitstud ja elujõuline ning pidevalt areneva keeleteokeskkonnaga varustatud. Eesti elanikud kasutavad uhkusega eesti keelt, suhtuvad tolerantselt teiste keelte kõnelejatesse, õpivad võõrkeeli. Eesti keel hoiab oma positsiooni ja mainet kõigis vanusegruppides ja eluvaldkondades; on Eesti peamine õppe-, asjaajamis-, teabe- ja töökeel ning põhiline rahvuste vaheline suhtluskeel Eesti territooriumil. Eestis on ühtne keele-, kultuuri-, haridus- ja teaberuum, milles on oma koht ka rahvusvähemuste kehtel ja kultuuridel. Elukestvas õppes on tagatud kvaliteetne eestikeelne ja eesti keele õpe. Laienenud on eesti keele kasutamine Euroopa Liidu ametliku keelena; säilinud on välismaal elavate noorte eesti keele oskus. Eesti keel on paindlikult kohanenud teaduse ja tehnoloogia kiire arenguga. Laienenud on erinevate võõrkeelte õpetamine ja oskus.

3.2. Üldeesmärk, arendussuunad ja mõõdikud

„Eesti keelevaldkonna arengukava 2018–2027. Keel loob väärtust“ üldeesmärk:

Eesti elanik tahab, saab ja oskab kasutada eesti keelt kõikides eluvaldkondades ja valdab võõrkeeli.

Üldeesmärgi täitmise hindamiseks analüüsitakse keelevaldkonna poliitikainstrumentide mõju järgmiste näitajate kaudu.

MÕJUMÕÕDIK	ALLIKAS	ALGTASE	SIHTTASE 2027
16–65-aastaste täiskasvanute funktsionaalne lugemisoskus eesti keeles ⁶⁸ . Algtase 2011/2012	PIAAC	57,5%	60%
Aktiivse eesti keele oskusega teisest rahvusest 15-aastaste ja vanemate Eesti elanike osakaal kõigist	Integratsiooni monitooring	41%	53%

⁶⁸ Rahvusvahelises täiskasvanute oskuste uuringus PIAAC (*The Programme for the International Assessment of Adult Competencies*) funktsionaalses lugemisoskuses vähemalt 3. tasemel olevate 16-65-aastaste täiskasvanute osakaal nende hulgas, kes lahendasid ülesandeid eesti keeles.

teisest rahvusest Eesti elanikest (enesehinnang). Algtase 2017			
Enesehinnanguline võõrkeeleoskus – kaht või enamast kodusest keelest erinevat keelt oskavate 15–74-aastaste osakaal (%). Algtase 2017	Statistikaamet, Tööjõu-uuring	59,3%	65%

Keelevaldkonnas kavandatakse arengut kolme arendussuuna ja nende alla kuuluvate peamiste poliitikainstrumentide kaudu. Tegevused ja täitjad määratletakse programmides.

3.2.1. Arendussuund 1: Eesti elanikud hoiavad ning väärtustavad eesti keelt.

Aastal 2027 peab Eesti elanik eesti keelt oluliseks ja tahab seda kasutada. Eesti keel on Eesti riigi ainus ja seadustega kaitstud riigikeel, riigi peamine suhtluskeel, olulisim hariduse andmise keel kõikides Eesti piirkondades. Eesti elanikud peavad eesti keelt oluliseks eesti identiteedi kandjaks ning tahavad seda järeltulevale põlvele edasi anda. Riigil on juhtiv roll eesti keele kui põhiseaduse väärtuse hoidmisel ja seetõttu on oluline, et iga ministeerium seab oma vastutusvaldkonnas eesti keele hoidmise ja kasutamise eesmärgid, mis tõstavad eesti keele mainet ja väärtustavad eesti keelt kui riigikeelt. Seaduste koostamisel peetakse oluliseks selge keele põhimõtteid. Soositakse sisserändajate ja tagasipöördujate kaasamist Eesti ühiskonda ja haridussüsteemi ja toetatakse ühiste sotsiaalvõrgustike, meedia- ja aruteluväljade tekkimist.

Arendussuuna 1 tulemusmõõdik: Eesti elanikud hoiavad ning väärtustavad eesti keelt.

TULEMUSMÕÕDIK	ALLIKAS	ALGTASE 2017 ⁶⁹	SIHTTASE 2021	SIHTTASE 2027
Eesti keele kõrge maine				
eesti emakeelega elanike hulgas	küsitlus	87,9%	88%	90%
Eesti keelest erineva ema- või kodukeelega elanike hulgas	küsitlus	22%	25%	35%

Peamised poliitikainstrumendid:

Eesti keele väärtustamisega tõstetakse eesti keele mainet

Eesmärk on tõsta eesti keele mainet erinevates eluvaldkondades, sihtrühmades ja piirkondades, teadvustada eesti keele kasutamise, arendamise ja õpetamise olulist mõju keele elujõu hoidmisele, kujundada keelehoiakuid. Eesmärgi täitmiseks tuleb elanike keelelisi valikuid mõjutada erinevates vastutusvaldkondades tehtavate poliitiliste otsuste ja seadustega ning keelekasutusvõimaluste loomisega, koostada eesti keele mainekujunduskava, toetada keelega seotud algatusi, tegevusi, keele mainet hoidvaid ja tõstvaid ettevõtmisi, tunnustusüritusi, üleriigilisi õpilasvõistlusi ja konkursse, soodustada positiivset kaasamist ja koostööd. Eritähelepanu tuleb pöörata õpilaste ja noorte kui eesti keele (sh murdekeele) ja kultuuri edasikandjate ning Eesti vähelõimunud elanike kaasamisele. Tähtsustada tuleb heakeelsust, selget ja korrektset eneseväljendust, väärtustada eestikeelset avalikku keeleruumi.

⁶⁹ Koond mainega seotud ning korreleeritud küsimustest „Keelehoiakute uuringu“ põhjal – (7 küsimuse hulgast vähemalt neljale vastanud 10-palli skaalal 7 või rohkem).

Ministeeriumidel ja kohalikel omavalitsustel tuleb tähelepanu pöörata töötajate eesti keele ja võõrkeeleskuse arendamisele, korrektse keelekasutuse jälgimisele, selge keele põhimõtete juurutamisele ning võtta kasutusele eesti keele jaoks loodud keeletehnoloogilisi rakendusi, et hoida ja tõsta eesti keele mainet. Ajakohastatud andmed eesti keele kohta peavad olema kättesaadavad nii riigisisestes kui ka rahvusvahelistes andmebaasides, (seire)keskkondades, suurendada tuleb eesti keele kasutamist Euroopa Liidu ametliku keelena (tõlkide ja tõlkijate väljaõppe ja otsetõlkevõimaluste parandamine, oskuskeele arendamine). Ministeeriumidel tuleb osaleda oskuskeele arenduses, et korrastada ja välja töötada valdkonna termineid.

Haridusasutuste eestikeelse õppega antakse edasi eesti keelt ja kultuuri ning toetatakse eesti keele kasutamist kõikides eluvaldkondades

Eesmärk on toetada ja tähtsustada eesti keele jätkusuutlikkuse aluseks olevat eestikeelset õpet nii alus-, üld-, kutse- kui ka kõrghariduses. Eestikeelne õpe (sh murdekeel) toetab eesti keele kasutamist, väärtustab eesti keelt kõikide eluvaldkondade keelena nii emakeelse kui ka muu emakeelega õppija jaoks, ühtse eestikeelse õppe arendamise vajadus kogu haridussüsteemis on oluline suund elukestva õppe strateegia koostamisel. Edendada tuleb õppijasõbralikku tõhusat varast keeleõpet, võimaldada eri emakeelega õppijatel haridust, sh huviharidust omandada ühises haridusruumis. Mitmekeelsete ja -kultuuriliste õpikeskkondadena saavad Eesti haridusasutused aidata muu emakeelega õppijatel toime tulla Eesti ühiskonnas, suurendada sotsiaalset ja kultuurilist sidusust ning võrdsustada õppijate võimalusi järgmisele haridusastmele või tööturule liikumisel. Eestikeelse õppe toetamiseks tuleb koostada metoodilisi materjale suhtluspädevuse kui üldpädevuse arendamise, keelekasutuse korrektsuse, sidususe, eri väljendusviiside ja stiilide kasutamisevõimaluste kohta, lõimitud aine- ja keeleõppe materjale eri ainete jaoks. Eestikeelsete õppevahendite, sh e-õppevahendite keelekasutus peab olema õppijat arvestav ning järgima selge keele põhimõtteid. Kõrghariduses on eesmärgiks leida eestikeelse ja ingliskeelse õppe tasakaal ja hoida seda. Kõrgkoolid peavad tagama kõrghariduse esimesel ja teisel astmel eestikeelse kõrgharidusõppe vähemalt oma vastutusvaldkondades kõigis õppekavarühmades, kus õppekavad on vastuvõtuks avatud. Määratleda tuleb eesti keele osakaal eestikeelsetes õppekavades. Võõrkeelsetele lõputöödele tuleb lisada eestikeelne resüme, mis doktoriõppes peab olema valdkonna teadusartikli mahus. Eestis tehtav teadus peab Eesti ühiskonna liikmetele olema eesti keeles hästi kättesaadav ja nähtav. Eestikeelset oskussõnavara tuleb levitada ja juurutada eestikeelse õppevara abil, keeleteadlikkust arendada keeleteo kasutamise propageerimisega, keele kasutamist soodustada keeletehnoloogiliste rakenduste arendamisega.

Õigusaktide analüüsimise, korrastamise ning keeleseaduse järelevalvega tugevdatakse eesti keele staatust

Eesmärk on tagada eesti keele arengut ja eesti keele kasutamist toetav õigusruum. Eesmärgi täitmiseks tuleb jätkata regulaarset järelevalvet kehtestatud nõuete täitmise üle kõikides olulistest keeleseadusega hõlmatud keelekasutusvaldkondades, sõnastada keelekasutuse hea tava, analüüsida ja vajadusel korrastada õigusakte, tegeleda ärinimekorraldusega ja sõnastada ärinime hea tava, et vähendada avaliku ruumi (ettevõtete siltide, viitade, kuulutuste, reklaamplakatite) võõrkeelestumist ja soodustada riigikeele kasutamist, tõhustada asutuste ja isikute nõustamist keeleseaduse ning teiste keeleoskust ja -kasutust reguleerivate õigusaktide täitmiseks, parandada inimeste (sh vähemusrahvuste) teadlikkust keeleõigustest ning tagada nende õiguste rakendamine. Töötada seaduste ja määruste keelega selge keele aspektist. Keeleõppefirmadele tuleb kehtestada ühtsed kvaliteedireeglid ning jälgida nende reeglite täitmist.

3.2.2. Arendussuund 2: Eesti keeletaristu on hästi välja arendatud ning kasutajasõbralik

Arendussuund seab sihiks, et aastaks 2027 on paranenud Eesti elanike võimalused kasutada eesti keelt (sh eesti viipekeelt) igapäevaelus, töös, teaduse-, ameti-, meedia-, loome- vm keelena. Eesti keeletaristu arendamise märksõnadeks on uuenduslikkus, kvaliteet, riigisisene ja rahvusvaheline koostöö, kättesaadavus, levik ja kasutusmugavus. Eesti keeletaristu arendamine on aidanud eesti keelel paindlikult kohaneda teaduse ja tehnoloogia kiire arenguga, uute tegevusvaldkondade ja suhtluskanalite esiletõusuga. Keeletugi on hõlpsalt leitav, kõnetuvastus, automaattõlge ja kõnesüntees on levinud ja kasutusel. Ajakohaste korpuste analüüs ja keele uurimine on sisendiks keeletöötlastarkvara arendustele, mis on põimunud oskuskeele arendamise ning sõnaraamatute koostamisega. Keeletehnoloogia areng pakub võimalusi interaktiivsete käsiraamatute ja keeleõppevara loomiseks ning kiireks tagasisideks.

Arendussuuna 2 tulemusmõõdik. Eesti keeletaristu on hästi välja arendatud ning kasutajasõbralik.

TULEMUSMÕÕDIK	ALLIKAS	ALGTASE 2017	SIHTTASE 2021	SIHTTASE 2027
Keeletehnoloogiliste lahenduste levik otse- ja kaugkasutajate seas ⁷⁰	ETIS ⁷¹ , EKI ⁷²	Puudub	Kasvab	Kasvab
Keelenõu päringute koguarv aasta jooksul	EKI	32000 päringut	33500 päringut	36000 päringut

Peamised poliitikainstrumendid:

Tagatakse tõhus keelekorraldus ning mitmekülgne ja kasutajasõbralik keeleteavitus

Eesmärk on hoida eesti riigikeelt arendatud, ühtlustatud, normingute ja soovitusetega hõlmatuna, eesti keelelist omapära hoidva, kuid samas keelemuutustega arvestava ning stiililist varieerimist võimaldavana, parandada keeleteavitus kasutajasõbralikkust ning selle abil suurendada ka keeleteo kasutamise harjumust. Eesmärgi täitmiseks tuleb jätkata keelekorraldustegevustega, analüüsida päringute põhjal saadud statistikat ja tendentse, uurida keelemuutusi, edendada nimekorraldust, et tagada nimede selgus ja ühemõttelisus. Jätkata tuleb keelehooldekoolituste korraldamist eri sihtgruppidele, edendada ja propageerida selge keele kasutamist, edendada ametikeele- ja eurokeelehoolet, arendada tõlkenõuannet. Keeleteavitus kasutajasõbralikkuse arendamiseks tuleb muuta keeletugi intelligentse päringumootori abil hästi toimivaks ja funktsionaalseks, et keelekasutajal oleks võimalik keeleküsimustele kiiresti vastused leida. Keeletugi peab arvestama peamisi keele avaldumisvorme⁷³, mõistma nii kirjalikke kui ka häälega küsimusi ja suunama küsija huvipakkuvate ressursside juurde. Keeletugi peab olema tasuta kättesaadav. Kasutajamugavuse arendamiseks tuleb luua tagasisidevõimalus, teha kasutajauuringuid.

⁷⁰ Varasemalt loodud rakenduste kasutamine kaugkasutajate seas ja arengukava perioodi jooksul loodud lahenduste levik otse- ja kaugkasutajate seas.

⁷¹ Eesti Teadusinfosüsteem

⁷² Eesti Keele Instituut

⁷³ Nt normikeel ehk standardkeel, sotsiaalsete rühmade keel, virtuaalsete keskkondade keel.

Korrastatakse, luuakse ja juurutatakse eesti oskuskeelt keele jätkusuutlikkuse tagamiseks

Eesmärk on korrastada ja ajakohastada eri valdkondade oskuskeel, teha see kättesaadavaks keskses terminibaasis, muuta keskse terminibaasi kasutamine mugavaks, kaasata terminitöösse eri valdkondade eksperte (sh ministeeriumidest ja kõrgkoolidest), arendada ka seni vähemarendatud valdkondade oskuskeelt (nt IT-valdkond). Eesmärgi täitmiseks tuleb riigi keskse terminibaasi kvaliteedi ja usaldusväarsuse parandamiseks välja arendada uued töövahendid, luua terministandard, ühendada väikesed terminikogud riigi keskse terminibaasiga, et eri sõnastike ja terminibaaside andmete vormiline ja sisuline ühtlustamine ning sisuliste vastuolude lahendamine aitaks tagada kvaliteetset lõpptulemust. Kasutaja jaoks tähendab uute töövahendite arendamine kiiret ja mugavat ühisotsingu võimalust kõigist sõnastiku- ja terminibaasi keelekogudest. Koostajatel aitab eri keelekogude ühisotsing vältida töö ja info dubleerimist. Oluline roll terminiarenduse sisuliste probleemide lahendamisel on ekspertide võrgustikul, mille töö peab olema riiklikult koordineeritud. Võrgustiku ülesanne on abistada ka Euroopa Liidu institutsioonide tõlkijaid terminiprobleemide lahendamisel, et paraneks tõlgete kvaliteet ja töö efektiivsus. Terminarenduseks on vaja luua ja pidevalt uuendada erialakeelekorpusid, mis kiirendavad ja lihtsustavad koostajate tööd. Edendada tuleb siseriiklikku ja rahvusvahelist koostööd (ühisprojektid, pilootprojektid), teadvustada oskuskeele arendamise olulisust, pakkuda koostajatele ja ekspertidele koolitusvõimalusi. Terminite levitamist ja juurutamist tuleb jätkata keskse terminibaasi, eestikeelse õppevara, veebientsüklopeedia(te) ning eestikeelsete populaarteaduslike ja teaduslike artiklite kaudu.

Arendatakse ja koostatakse sõnaraamatuid

Eesmärk on koostada ja ajakohastada uusi üks- ja mitmekeelseid üld-, õppe- ja erisõnaraamatuid, tõlkesõnaraamatuid, eriilmelisi valdkonnasõnaraamatuid ja täiendada olemasolevaid, muuta sõnaraamatud käepäraseks ja hästi kättesaadavaks. Eesmärgi täitmiseks tuleb arendada moodsaid sõnaraamatuid, sh e-sõnaraamatuid, mis infotehnoloogilise tööriistana aitaksid kasutajatel otsida eri infot, lahendada eri ülesandeid. Kasutaja jaoks tuleb luua virtuaalseid eri tüüpi sõnastikukeskkondi (nt õppijale, tõlkijale/toimetajale, leksikograafi, tavainimesele), milles info edasiandmiseks arvestatakse kasutajauuringute tulemusi ning esitatakse teave paindlikult nt otsimissageduse, kitsaskohtade järgi. Ajakohase sõnaraamatutöö tarvis tuleb arendada ühtsel semantilisel andmemudelil põhinevat sõnastikusüsteemi, mis hõlbustab andmete edasiarendust, vahetust ja taaskasutust, luua kakskeelseid paralleelkorpusi, eri valdkondade korpusi, õppekorpusi jt ning neid perioodiliselt uuendada. Uute sõnade ja tähenduste tuvastamine ning eesti keele sõnavara muutuste registreerimine peab toimuma automaatanalüüsiga. Sõnakogude koostamisel on vaja jõuda selleni, et uue sõnakogu toorik valmiks automaatselt korpuse põhjal (tähendused, kollokatsioonid, rektsioonid, näited vm info) ning leksikograafi ülesandeks jääks artikli järeloimetamine, sõnakogusse/sõnastikusüsteemi täiendavate andmete lisamine. Jätkata tuleb uue sõnastikusüsteemi arendust, viia uude süsteemi üle kõik olulised sõnaraamatud ja terminibaasid.

Arendatakse keeletehnoloogiat kasutajasõbralike rakenduste loomiseks

Eesmärk on keeletehnoloogia abil muuta Eesti inimeste elukeskkond mugavamaks ja moodsaks, arendada eesti keele keeletehnoloogia põhikomponente, et nende tase võimaldaks luua lõpptarbija (sh erivajadustega inimeste) jaoks funktsionaalseid rakendusi. Eesmärgi täitmiseks tuleb keeletehnoloogiat rakendada abivahendina interaktiivsete õppevahendite, käsiraamatute loomisel, terminitöö, sõnaraamatutöö, keele õpetamise, keele uurimise arendamisel, luua ja arendada tuumiktehnoloogiaid ja keeleressursse, võtta keeletehnoloogia

kasutusele lahendustes ja keelerakendustes ning võimalikult paljudes valdkonnades nii äri- kui ka avalikus sektoris, osaleda rahvusvahelises keeletehnoloogia töös, järgida üldisi suundumusi keeletehnoloogia vallas. Seni arendatud rakendusi tuleb tutvustada, et nende kasutus laieneks, tehnoloogia moderniseerimine ja tootlikkuse kasv edendaks majanduskasvu. Tuleb arendada ja kasutusele võtta kõnetuvastuse, masintõlke ning kõnesünteesi tarkvara, mille rakendamine hoiab kokku inimtööjõudu ning arendab eesti keelt moodsate rakenduste keelena, edendada tekst-kõne väljundi kasutamist (nt ministeeriumide ja riigiasutuste veebilehekülgede info kuulamise võimalus; masinate kasutusjuhendite, ravimiinfo jm info häälväljundina esitamine, kõne tekstina esitamine, automaattõlge).

Eesti keele uurimisega luuakse alus arendustele ja õppele

Eesti keele uurimine on ühiskonna keeleliste protsesside mõistmise, suunamise ning keeletehnoloogiliste vahendite loomise aluseks. Eesmärk on hoida eesti keele uurimise kõrget taset ja rahvusvaheliselt kõrget positsiooni. Eesmärgi saavutamiseks toetatakse interdistsiplinaarsust, rakenduslikkust, tõenduspõhisust, tulemuste kasutamist edasistes uuringutes ning seiratakse keelt järjepidevalt. Tähtis on keelekorpuste ajakohastamine, rahvusvaheliste valdkondlike printsiipide ja uute põhimõtete levik: digitaalsete andmekogude ja tehnoloogiate laiem kasutuselevõtt, keeletehnoloogia vahendite kasutamine keeleuurimises, uute keelekasutusvaldkondade uurimine, eksperimentaalsus, korpuspõhisus, erinevad meediumid, andmekaitsega seotud küsimuste lahendamine. Keeleteaduslike ja keelekorralduslike uurimuste kõrval on oluline uurida ka ühiskonna keelekäitumist, keelekontakte, keelekasutust ja muutusi neis. Jätkatakse eesti murrete ja hõimurahvaste keelte ning nende kasutuse uurimist. Selgitatakse välja Eesti viipekeele uurimise vajadus ja arendamise võimalused.

3.2.3. Arendussuund 3: Kättesaadav ja tõhus keeleõpe toetab eesti keele kasutamist nii Eestis kui ka väljaspool Eestit, Eesti elanikel on võimalik tulemuslikult õppida võõrkeeli.

Arendussuund seab sihiks, et aastal 2027 oskab Eesti elanik kasutada eesti keelt ja valdab võõrkeeli. Arendussuunaga tõstetakse elukestva õppe teemade seast esile keeleõpe. Elukestva õppe strateegia ajakohastamisel tuleb arengusuunana toetada alus- ja üld-, kutse- ja kõrghariduses mitmekeelsuse arendamist ning tagada, et õppijad omandaksid funktsionaalse keeleoskuse nii eesti keeles kui ka õpitavates võõrkeeltes kõikides osaoskustes, keeleteo kasutamise oskused ja ühest keelest või meediumist teise vahendamise oskuse. Keeleõppevõimalused elukestvas õppes peavad muutuma mitmekesisemaks, laiemaks ja kättesaadavamaks, oluline on koostada sihtrühmale kohast heakeelset õppevara. Kvaliteetse ja järjepideva keeleõppe võimalus tuleb tagada sõltumata õppija elukohast, vanusest või haridustasemest kogu elukaare jooksul. Eesmärgi saavutamiseks tuleb soosida varajast eesti keele kui teise keele/võõrkeele õpet, avada senisest enam kakskeelseid ja keelekümbelrühmi, sh kahepoolse keelekümbeluse rühmi, et keeleõpe toetaks mitmekeelsuse kujunemist, eesti keele aktiivset kasutamist ning aitaks hoida kodu- või emakeelt. Nii eesti keele kui ka võõrkeelte õpe peab võimaldama õppijatel (sh hariduslike erivajadustega õpilastel ja väljaspool Eestit elavatel lastel) jätkata edukalt haridusteed, olla konkurentsivõimelised tööturul ning edukad ühiskonnas.

Arendussuuna 3 tulemusmõõdik: Kättesaadav ja tõhus õpe toetab eesti keele kasutamist nii Eestis kui ka väljaspool Eestit. Eesti elanikud oskavad võõrkeeli.

TULEMUSMÕÕDIK	ALLIKAS	ALGTASE 2016	SIHTTASE 2021	SIHTTASE 2025

Eesti 15-aastaste noorte lugemisoskus. Algtase 2015 ⁷⁴	PISA	12,55%	13%	13,5%
Eesti keelest erineva emakeelega gümnaasiumilõpetajate osakaal, kes oskavad eesti keelt vähemalt C1-keeleoskustasemel (%).	EHIS, EIS	18,2%	30%	50%
Võõrkeele riigieksami sooritanud noorte osakaal (%), kes on saavutanud vähemalt B2-keeleoskustaseme.	EHIS, EIS	48,9%	56%	60%

Peamised poliitikainstrumendid:

Toetatakse eesti keele kui emakeele õpet

Eesmärk on toetada haridusasutuste eesti keele kui emakeele õpet, pakkuda enesetäiendusvõimalusi ka täiskasvanud keelekasutajale. Eesti keele kui emakeele õpetus peab andma oskuse korrektselt ja selgelt väljendada nii kõnes kui kirjas, funktsionaalse lugemis- ja kuulamisoskuse, tekstide tõlgendamise, loomise ja tõlke toimetamise oskuse, arendama stiilitaju ja sõnavara, õpetama keeletöötlustarkvara ja keeletoe kasutamise oskust, kujundama õppijatest loovad, teadlikud ning tähelepanelikud keelekasutajad. Eesti keele õpetus peab toetama keele ja kultuuripädevuse kujunemist alates õigekirjaoskuse omandamisest kuni isikliku arvamuse kujundamise ja väljendamiseni, tagama eesti keele õppe ja kasutamise järjepidevuse ning eesti keele kui Eesti identiteedi peamise koostisosa edasiandmise järeltulevale põlvele, olema metoodiliselt mitmekesine.

Eesmärgi täitmiseks tuleb koostada õppevara (sh e-õppevara eri sihtgruppide keelekasutajatele), pakkuda õpetajatele süsteemset eesti keele ja metoodikakoolitust (sh keeleliste erivajadustega laste õpetamiseks), teadvustada aineõpetaja kui keeleõpetaja rolli ja toetada vastavate juhendmaterjalide väljatöötamist, soodustada kollegiaalset koostööd ning koostada eesti keele kui emakeele oskuse kirjeldused üldhariduskooli õpilaste keeleoskuse kirjeldamiseks. Eesti keele õpetamiseks tuleb rakendada keeletehnoloogilisi võimalusi, arendada välja multimodaalne, interaktiivne, vaba juurdepääsu ja kasutajakeskse disainiga keeleõppekeskkond (nt ametnikele, õpetajatele, õpilastele, ajakirjanikele) keeleõpet toetavate e-ülesannetega, mis kasutaks tagasiside ja soovitude andmisel Eestis olemasolevaid ja loodavaid keeleressursse. Üld- ja kutsehariduses tuleb välja töötada tänapäevase hariduse nõuetele ja riiklikele õppekavadele vastavad digiõppevara komplektid (sh e-kursuse läbiviimiseks), mida õpetajad saavad soovi korral mugandada ja arendada ning õpilased kasutada iseseisva õppe toena või õpitu kordamiseks. Kõrgkoolide õppekavade eesti keele kursused peavad toetama eneseväljendusoskuse arengut, kõrgkoolides tuleb arendada ja juurutada oskuskeelt.

Toetatakse eesti keele kui teise keele ja eesti keele kui võõrkeele õpet

Eesmärk on toetada üldhariduskoolide eesti keele kui teise keele / võõrkeele õpet, töötada välja ühtsed täiskasvanute keeleõppe põhimõtted ja kvaliteedi tagamise süsteem, uurida koostöös kõrgkoolidega üliõpilaste keeleõppevõimaluste parandamise võimalusi (õppekava muudatused, praktika, õpetamise metoodika), soodustada eesti keele õpetamise kaudu eesti keelest erineva

⁷⁴ Funktsionaalses lugemisoskuses vähemalt 5. tasemel olevate noorte osakaal (eesti keeles ülesandeid lahendanud).

ema- või kodukeelega inimestel eestikeelset kultuuriruumi väärtustava hoiaku kujunemist ja toimetulekuvõimaluste parandamist. Eesmärgi täitmiseks peab eesti keelest erineva ema- või kodukeelega õpilaste eesti keele oskuse tase edasiõppimiseks olema põhikooli lõpus B2 ja gümnaasiumi lõpus C1-keeleskustasemel. Kutseõppijate (sh täiskasvanute) eesti keele õpe peab õpingute lõpuks vastama tööülesannete täitmiseks vajalikule keeleskustasemele. Uussisserändajatel tuleb omandada keeleskus tasemel, mis võimaldab igapäevatoimingute ja töökohustustega hakkama saada. Õpetajate ja koolijuhtide eesti keele oskuse tase peab vastama määrusele „Avalike teenistujate, töötajate ning füüsilisest isikust ettevõtjate eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“, välisüliõpilastele tuleb pakkuda eestikeele õppimise võimalusi, et lõpetamisel oleks neil võimalik Eestis tööle asuda⁷⁵.

Eesmärgi täitmiseks tuleb luua täiskasvanukoolituse raamistik, mis saab eesti keele kui teise keele / võõrkeele koolitustellimuste esitamise aluseks. Koostööraamistiku alusel tuleb soosida ja eesmärgipäraselt suunata nende Eestis elavate eesti keelest erineva kodu- või emakeelega elanike (sh üliõpilased, uussisserändajad) keeleõpet, kes soovivad siduda oma tulevikku Eestiga, jätkata siin haridusteed või suunduda tööturule. Ajakohaste keeleõppevõimaluste pakkumiseks tuleb arendada eesti keele kui teise keele / võõrkeele õppevara (sh e-õppematerjalid), tagada õppimisvõimalused vaba juurdepääsuga veebipõhistes keskkondades A1–C1-keeleskustasemetel, pakkuda keeleõppetuge keeleskustasemete kaupa, arendada välja kirjaoskamatu eesti keele õpetamise metoodika ja materjalid. Kutsehariduses tuleb keeleskuse edendamiseks ja eestikeelsele õppele üleminekuks toetada kutsehariduse õppevara koostamist, pakkuda täiendavat eesti keele õpet, arendada oskuskeelt. Oluline on ajakohastada eesti keele õpetajate põhi- ja täiendusõpet, täiendada emakeeleõpetajate oskusi eesti keele kui teise keele / võõrkeele õpetamise metoodikaga. Mitmekesistada tuleb õpetamise meetodeid, laiendada lõimitud keele- ja aineõppe kasutamist, pakkuda eestikeelset huviharidust, juurutada töökohapõhist eesti keele õpet.

Arendatakse ja koordineeritakse eesti keele õpet välismaal

Eesmärk on säilitada ja arendada Eestist välismaale siirdunud elanike eesti keele oskust, et soodustada tagasipöördumist, levitada eesti keelt ja kultuuri väljaspool Eestit, pakkuda Eestist ja eesti keele õppimisest huvitatud välismaalastele, estofiilidele ja soome-ugri keelte huvilistele eesti keele ja kultuuri õppimise võimalust. Eesmärgi täitmiseks tuleb lapsevanemate ja õpilaste seas teadvustada eesti keele õppimise olulisust nii alalise kui ka ajutise välismaal elamise ajal. Välismaal eesti keelt õppivate laste ja noorte keeleskuse toetamiseks tuleb luua eestikeelseid õppematerjale, toetada pühapäevakoolide tegutsemist, arendada e-õppe tuge, koostada eesti keele õpetajatele metoodilisi vahendeid, toetada õpetajate osalemist eesti keele ja keeleõppemetoodika koolitustel Eestis. Jätkata tuleb eesti keele õppe laiendamist ja mitmekesistamist, lähetada Eestist õppejõude, õpetajaid, korraldada keelelaagreid, noortevahetusi jm aktiivset õpet väljaspool Eestit elavatele rahvuskaslastele.

Välisülikoolide kaudu tuleb pakkuda mitmekesiseid võimalusi eesti keele õppimiseks (nt lühiajalised intensiivkursused, sihtriigist leitud külalislektorite kursused, Eestist lähetatud lektorite kursused, e-õppe võimalused, Eesti kõrgkoolide õppemoodulitel osalemine, suvekoolid Eestis), et toetada välismaal eesti keelt õppivate üliõpilaste motivatsiooni valida õppimis- ja eneseteostuskohaks Eesti.

⁷⁵ Täna jääb Eestisse tööle ca 20% välisüliõpilastest kõrgkooli lõpetanutest. Tööturule siirdumise osas näevad välistudengid peamise takistusena vähest eesti keele oskust (v.a infotehnoloogia valdkonnas), mistõttu nähti vajadust õppekavasisese eesti keele õppe laiendamiseks. EY (2017). Eesti kõrgkoolide 2015. aasta vilistlaste uuring. https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/vil2015_aruanne.pdf

Toetatakse võõrkeelte õpet mitmekeelsuse soodustamiseks

Eesmärk on toetada võõrkeelte õpet Eesti haridusasutustes, väärtustada mitme võõrkeele oskust, teadvustada keeleõppe järjepidevuse tähtsust, luua Eesti elanikele võimalusi erinevate võõrkeelte õppimiseks ja võõrkeeleoskuse taseme tõstmiseks, et Eesti elanikud oleksid konkurentsivõimelised ning Eestil oleks piisav hulk erinevate keelte oskajaid. Eesmärk on tagada gümnaasiumilõpetajate jõudmine B-keeleoskustasemele⁷⁶ ning kutseõppes osalejate kutsestandardites seatud võõrkeeleoskuse saavutamine.

Eesmärgi saavutamiseks tuleb toetada ja soodustada varajast võõrkeeleõpet, et Eesti elanikel oleks võimalus edukalt omandada vähemalt kahe võõrkeele oskus⁷⁷, teha lapsevanemate seas laiemat teavitustööd mitmekeelsuse kasulikkusest, edendada varajase võõrkeele õpetamise metoodikat, arendada õppematerjale. Võõrkeelte õppimise võimalusi tuleb laiendada, et õpilastel oleks koolides mitmekesised keelevalikud ning Eestile oleks tagatud vajalik hulk erinevaid keeli oskavaid inimesi. Selleks tuleb juurutada üldhariduses kohustuslike võõrkeelte tasandil enam eri keelte valimist inglise ja vene keele kõrval, tagada järjekindel võõrkeelte õpe, et õpilased saaksid varajases eas tehtud valikutega jätkata ka haridustasemete vahel liikudes. Haridusasutused peavad mitmekeelsete ja -kultuuriliste õpikeskkondadena aitama kaasa võõrkeelte kasutamismõimaluste laiendamisele. Tõhusa keeleõppe nurgakiviks on head keeleõpetajad, mistõttu tuleb pakkuda võõrkeeleõpetajatele võimalusi erialaseks enesetäiendamiseks ning kollegiaalse koostöö edendamiseks, tõsta õpetajate teadlikkust Euroopa keeleõppe raamdokumendi põhimõtetest, keeleoskustasemetest ning võõrkeelsest aineõppest. Mitmekeelsuse tunnustamise ning mitmete ettevõtmiste kaudu tuleb pöörata avalikkuse tähelepanu keeleoskuse olulisusele.

4. Arengukava elluviimine ja aruandlus

„Eesti keelevaldkonna arengukava 2018–2027. Keel loob väärtust“ on kooskõlastatud teiste ministriumide ja Riigikantseleiga. Arengukava esitatakse arutamiseks Vabariigi Valitsusele ja Riigikogule ning seejärel lõplikuks heakskiitmiseks Vabariigi Valitsusele. Arengukava rakendamise eest vastutab Haridus- ja Teadusministeerium. Eesti keelevaldkonna arengukava rakendatakse keeleprogrammi kaudu. Arengukava üldeesmärgi saavutamisse panustavad teiste tulemusvaldkondade programmid. Vajadusel koostatakse ministriumide vahelisi ühisprogramme.

Arengukava elluviimist ja seiret koordineerib arengukava juhtkomisjon. Arengukava elluviimise aruanded koostatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi koordineerimisel 2022. ja 2026. aastal. Keeleprogrammi aruandlus toimub igal aastal. Arengukava perioodil tellitakse kolm sõltumatut uuringut, millest igaüks analüüsib ühe arendussuuna seisundit. Koonduring arengukava mõju hindamiseks tehakse arengukava lõpufaasis.

Seoses strateegiate „Teadmispõhine Eesti 2014-2020“ ja „Eesti elukestva õppe strateegia 2020“ uuendamisega seatakse keelevaldkonna arengukava täpsustamiseks vaheetapp aastaks 2020. Vaheetapi eesmärk on ühtsena üle vaadata ja vajadusel korrastada Eesti keelevaldkonna

⁷⁶ Gümnaasiumi riikliku õppekavava kohaselt ühes võõrkeeles vähemalt B2-keeleoskustasemele ning teises võõrkeeles vähemalt B1-keeleoskustasemele, <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014021?leiaKehtiv>

⁷⁷ Euroopa Komisjoni 14.11.2017 teatises soovitatakse parandada keeleõpet Euroopas ning seada eesmärgiks, et 2025. aastal oskaks kõik keskhariduse omandanud noored eurooplased lisaks oma emakeel(t)ele heal tasemel veel kahte keelt, <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2017/ET/COM-2017-673-F1-ET-MAIN-PART-1.PDF>

arengukava eesmärkide ja tegevuspõhimõtete jaotus valdkondade, arengukavade ja programmide vahel.

5. Valdkonna arengukava maksumuse prognoos

„Eesti keelevaldkonna arengukava 2018–2027. Keel loob väärtust“ tegevusi rahastatakse riigi eelarvestrateegia alusel Haridus- ja Teadusministeeriumi ja teiste ministeeriumide programmide kaudu.

Staatuse ja maine	Keeletaristu	Keeleõpe
HTM ja teised ministeeriumid oma põhitegevuse kaudu ja riigi eelarvestrateegia alusel	HTM ja teised ministeeriumid oma põhitegevuse kaudu ja riigi eelarvestrateegia alusel	HTM ja teised ministeeriumid oma põhitegevuse kaudu ja riigi eelarvestrateegia alusel
Keeleprogramm	Keeleprogramm	Keeleprogramm
1,4 mln eurot, taotletakse lisarahastust	1,8 mln eurot, taotletakse lisarahastust	800 000 eurot, taotletakse lisarahastust

Staatuse ja maine arendussuuna tegevusi rahastavad kõik ministeeriumid oma programmide kaudu (eesti keele kui põhiseaduse väärtuse säilitamine, maine kujundamine, tunnustusüritused, korrektse ja selge eneseväljenduse väärtustamine, selge keele põhimõtete rakendamine), Siseministeeriumi valitsusalas on keelekoostöö seotud lisaks rände- ja kodakondsuspoliitika elluviimisega, rahvastikutoimingute valdkonnas isikunimedega korraldamisega nimeseaduse alusel. Haridus- ja teadusministeeriumi Eesti elukestva õppe strateegia programmidega kujundatakse eestikeelset haridussüsteemi.

Keeletaristu arendussuuna tegevusi rahastavad Haridus- ja Teadusministeeriumi „Eesti elukestva õppe strateegia“ digipöörde programm, teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia „Teadmistepõhine Eesti“ programmid. Keeletehnoloogia arendamist toetab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Kultuuriministeerium toetab murdealade kultuuri (sh keele) elujõulisust, Sotsiaalministeeriumi pakub „Heaolu arengukava 2016–2023“ raames keeleliste erivajadustega inimestele teenuseid, et tagada juurdepääs teabele ja suhtlemisvõimalustele. Teised ministeeriumid arendavad oma valdkonna oskuskeelt.

Keeleõppe arendussuuna tegevusi rahastavad Haridus- ja Teadusministeeriumi elukestva õppe programmid (üldhariduse programm, „Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusasutuste juhid“, kõrghariduse programm, kutsehariduse programm, täiskasvanuhariduse programm, „Tööturu ja õppe tihedama seostamise programm“, digipöörde programm), täiskasvanute eesti keele õpe toimub Lõimumiskava raames erinevate ministeeriumide valitsemisalades sihtgrupipõhiselt: Haridus- ja Teadusministeerium (haridustöötajad), Kultuuriministeerium (vähelõimunud püsielanikud), Siseministeerium (uussisserändajad), Sotsiaalministeerium (töötud ja töötusriskis olevad inimesed), Justiitsministeerium (kinnipeetavad) ning nende haldusala asutused. Oma haldusala töötajate keeleõpet toetavad kõik ministeeriumid töötajate keeleoskuse (sh võorkeeleoskuse) arendamisega, selge keele põhimõtete juurutamisega. Välisministeerium ja Kultuuriministeerium toetavad väliseestlaste eesti keele ja kultuuri õpet.

6. Kokkuvõtlik hinnang „Eesti keelevaldkonna arengukava 2018–2027. Keel loob väärtust“ kaasnevatele mõjudele

Keelevaldkonna arengukava mõjutab kõiki valdkondi, kuna eesti keel on Eesti riigikeel, Eestis toimub suhtlus ja ametkondlik asjaajamine kõikides valdkondades eesti keeles. Võõrkeelteoskus mõjutab nii riigisisest kui ka rahvusvahelist konkurentsivõimet ja kultuuridevahelist suhtlust. Arengukava rakendamisega ei kaasne negatiivset mõju ühelegi sihtrühmale (täpsemalt vt Lisa 2).

Poliitikainstrumentide mõju on hinnatud kuues valdkonnas:

1. sotsiaalsed, sealhulgas demograafilised mõjud – mõju on tugev;
2. mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele – mõju on keskmine;
3. mõju majandusele – mõju on keskmine;
4. mõju loodus- ja elukeskkonnale – mõju on väike;
5. mõju regionaalarengule – mõju on keskmine;
6. mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuse asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele – mõju on keskmine.

Lisa 1. Seosed valdkondlike poliitikadokumentide ja olulisemate Euroopa Liidu dokumentidega

1. Eesti säästva arengu riikliku strateegia „**Säästev Eesti 21**“⁷⁸ eesmärk on tagada Eesti kultuuriruumi elujõulisus. Eesti keele ja kultuuri püsimise tagavad rahvuskeelne haridus, rahvuskeelel põhinev kultuuriloome (sh teadus), rahvuskeelse suhtlemise, rahvuslike kultuuriväärtuste ja käitumismallide funktsionaalsus igapäevaelus ja kõigis eluvaldkondades. Oluliseks peetakse eesti keele ja kultuuri tehnilist tõlkimisvõimelisust ja tõlgitavust üleilmastavas mitmekultuurilises keskkonnas.
2. Eesti keele ja võõrkeelte oskusega seostub „**Eesti 2020**“⁷⁹ eesmärk arendada õpilaste võtmepädevusi (sh keeleoskus) tõsta lasteaedades, põhikoolides, gümnaasiumides ja kutseõppeasutustes eesti keele õppe kvaliteeti, parandada eesti keelest erineva emakeelega laste ja noorte konkurentsivõimet, laiendada muu emakeelega elanike konkurentsivõime tugevdamiseks eesti keele õppe kättesaadavust, parandada formaalsete ja veebipõhiste keelekursuste kättesaadavust, arendada mitteformaalseid keeleõppe võimalusi, toetada eesti keele õpetajate järelkasvu. Eesmärkide saavutamiseks avatakse keeltemajad Narvas ja Tallinnas. Konkurentsivõime kava rõhutab lihtsa, arusaadava ja mugava andmevahetuse ja teenuse osutamise tähtsust.
3. „**Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020**“⁸⁰ seab eesmärgiks hoida ja edendada eesti rahvuslikku identiteeti, uurida, talletada ja edasi kanda kultuurimälu, luua soodsad tingimused elujõulise, avatud ning mitmekesise kultuuriruumi arenguks ja kultuuris osalemiseks, aidata kaasa Eestist eemal elavate eestlaste rahvusliku identiteedi säilimisele, soodustada väliseestlaste kultuurikontakte kodumaaga. Eesti keelt peetakse eesti kultuuri nurgakiviks.
4. „**Eesti elukestva õppe strateegia 2020**“⁸¹ ja selle programmid (üld-, kutse-, kõrg-, täiskasvanuhariduse, digipöörde, pädevate ja motiveeritud õpetajate ja haridusasutuste juhtide programm ning õppe ja tööturu tihedama seostamise programm) on seadnud eesmärgiks toetada eesti riigikeele ja kultuuri jätkusuutlikkust ja võtmepädevuste, sh eesti keele, eesti keele kui teise keele ja võõrkeelte omandamist kõikidel haridustasemel, elukestvas õppes, gümnaasiumis ja kutsehariduses õppimise jätkamiseks vajalikul tasemel; eesti keele ja võõrkeele oskuse tagamist põhikooli lõpuks kõrghariduses ning tööturul toimetulekuks vajalikul tasemel, eesti keele oskuse omandamist gümnaasiumi ja kutsehariduse lõpetamisel, täiendava eesti keele õppe ja praktikavõimaluste pakkumist eestikeelses keskkonnas, eestikeelse e-õppevara kättesaadavust ning keeleõpetajate põhi- ja täienduskoolitust.
5. Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonistrateegia „**Teadmistepõhine Eesti 2014–2020**“⁸² seab eesmärgiks arendada Eesti keele ja kultuuri alast teadus- ja arendustegevust, soodustab humanitaarteaduste valdkonnaülesust. Tagada tuleb eesti keele, ajaloo ja kultuuri kõrge teadusliku tasemega uuringute toetamine, keeletehnoloogiliste lahenduste arendamine ja nende võimalikult laialdane rakendamine.
6. Valdkondliku arengukava „**Lõimuv Eesti 2020**“⁸³ eesmärk on tagada sotsiaalselt sidus Eesti ühiskond, kus erineva keele- ja kultuuritaustaga inimesed osalevad aktiivselt ühiskonnaelus ning jagavad demokraatlikke väärtusi. Arengukava tegevused toetavad mitte-eestikeelse taustaga vähelõimunud Eesti elanike ühiskondliku aktiivsuse suurendamist, lõimimist, laste ja noorte mitteformaalset keeleõpet, kinnipeetavatele eesti keele õppimise võimaldamist. Arengukava meetmed kujundavad eesti keelt väärtustavaid hoiakuid.
7. „**Riigikaitse arengukava 2017–2026**“⁸⁴ elluviimise üheks eelduseks on, et riik saab Eesti-vastase vaenutegevuse korral edastada elanikele ennetavalt sõnumeid. Võimalikust vaenulikust mõjutustegevusest hoolimata tuleb tagada avalikkuse objektiivne informeeritus, mille põhjal Eesti elanikud saaksid ka kriisiolukorras suveräänselt teostada oma poliitilisi õigusi. Rahvusvaheline tegevus eeldab välispartneriga ühise suhtluskeele valdamist. Strateegilist kommunikatsiooni

⁷⁸ https://riigikantselei.ee/sites/default/files/content-editors/Failid/saastev_eeesti_21.pdf

⁷⁹ https://riigikantselei.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/eeesti2020_tekstiosa_2017–2020_istungile_27.04.17.pdf

⁸⁰ <http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/kultuur2020.pdf>

⁸¹ <https://www.hm.ee/et/elukestva-oppe-strateegia-2020>

⁸² https://www.hm.ee/sites/default/files/59705_teadmistepohine_eeesti_est.pdf

⁸³ http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/1e2020_arengukava_uuendatud_2016.pdf

⁸⁴ https://www.valitsus.ee/sites/default/files/content-editors/arengukavad/rkak_2017_2026_avalik_osa.pdf

käsitleva tegevussuuna puhul saab tuua esile, et valdkonnas on ühtlustatud terminoloogiat ning alustatud ametkondadeülese strateegilise kommunikatsiooni toimepidevuse mudeli väljatöötamisega.

8. „**Eesti ekspordipoliitika põhialused**“⁸⁵ viitab, et Eesti ekspordi toetamine ja ekspordi konkurentsivõime parandamine on lisaks otseselt ekspordi edendamisele suunatud meetmetele seotud ka hariduse ja koolitusega. Eesti elanike võõrkeeleoskus, eriti peamiste eksportriikide keele oskus (Soome, Rootsi, Venemaa, Saksamaa jt) võimaldab kujundada soodsat siseriiklikku majanduskeskkonda, sõlmida välislepinguid ja esindada Eesti huve välisriikides.
9. „**Eesti julgeolekupoliitika alused**“⁸⁶ Elluviimisele aitab kaasa ühtlane regionaalne areng, võrdne ligipääs kvaliteetsele haridusele, riigikeeleõppe soodustamine, tugiteenuste pakkumine, uussisserändajate kohanemise toetamine.
10. „**Laste ja perede arengukava 2012–2020**“⁸⁷ seab eesmärgiks võimaldada kõigile Eesti riigi pinnal elavatele lastele ja peredele (sõltumata soost, rahvusest, rassist, keelest, religioonist, maailmavaatest, sotsiaalsest päritolust, varanduslikust seisundist, elukohast ja perevormist) elu turvalises ning inimsõbralikus elukeskkonnas.
11. „**Eesti infoühiskonna arengukava 2020**“⁸⁸ eesmärk on, et eesti keel oleks digitaalses maailmas elus, jätkusuutlik ja arenev, infoühiskonna arendamisel tagataks eesti keele ja kultuuri järjepidevus. Eesti keele tugi on uute tehnoloogiate kasutuselevõtu eeldus ja seega jätkatakse eesti keeletehnoloogia tarkvara väljatöötamist, kättesaadavaks tegemist ja avalikus sektoris kasutuselevõtmist. Eesti avalikud teenused muudetakse teistest riikidest pärit kasutajatele kättesaadavaks mitmekeelsust toetavate IKT- lahenduste arendamise ja kasutuselevõtmisega.
12. „**Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020**“⁸⁹ rõhutab, et ühiskonna sidususe kasvatamisel on tekkinud kõrgendatud vajadus eesti ja vene kogukondade parema sidustamise järele nii ühiskonnaelus kui ka tööturul. Selle üheks aluseks on keeleoskus.
13. „**Eesti riiklik turismiarengukava 2014–2020**“⁹⁰ seab eesmärgiks parandada sihtturukeelsete infokandjate kättesaadavust Eestit külastavate turistide tarbeks.
14. „**Eesti merenduspoliitika 2012–2020**“⁹¹ pöörab tähelepanu eestikeelse merendusterminoloogia arengule.
15. „**Eesti taastuvenergia tegevuskava aastani 2020**“⁹² toob välja biomassi ja bioenergia alase rahvusvahelise koostöö olulisuse. Uuringute koostamine, ürituste korraldamine ning võimalikud ühisprojektid viitavad erinevate keelte oskuse vajadusele.
16. „**Heaolu arengukava 2016–2023**“⁹³ pöörab tähelepanu sellele, et keeleoskus vähendab töötusrisiki ning toetab ametialast mobiilsust. Struktuursete muutuste saavutamiseks tuleb luua ennetavaid täiend- ja ümberõppevõimalusi riskirühmadele, sh muu emakeelega Eesti elanikele.
17. „**Vägivalla ennetamise strateegia 2015–2020**“⁹⁴ rõhutab, et vägivalla ennetamise tegevusi kavandades peab pidevalt tähelepanu pöörama muukeelsetele inimestele, et teave või teenus jõuaks sihtgrupini. Vajadusel tuleb tagada lisateenused mh tõlge.
18. „**Kodanikuühiskonna arengukava 2015–2020**“⁹⁵ rõhutab ühise keele olulisust ühiskonnas või kogukonnas kitsaskohtadega tegelemisel.

⁸⁵ <https://www.riigiteataja.ee/akt/73260>

⁸⁶ https://www.riigiteataja.ee/akt/lisa/3060/6201/7002/395XIII_RK_o_Lisa.pdf#

⁸⁷ https://www.valitsus.ee/sites/default/files/content-editors/arengukavad/lpa_2012-2020_taiendatud_2013.pdf

⁸⁸ https://www.valitsus.ee/sites/default/files/content-editors/arengukavad/eesti_infoühiskonna_arengukava_2020_0.pdf

⁸⁹ https://www.siseministerium.ee/sites/default/files/dokumendid/eesti_regionaalarengu_strateegia_2014-2020.pdf

⁹⁰ <https://www.riigiteataja.ee/akt/lisa/3191/1201/3015/lisa.pdf#>

⁹¹ https://www.valitsus.ee/sites/default/files/content-editors/arengukavad/eesti_merendus_poliitika_2012-2020.pdf

⁹² https://www.mkm.ee/sites/default/files/taastuvenergia_tegevuskava.pdf

⁹³ <https://www.sm.ee/et/heaolu-arengukava-2016-2023>

⁹⁴ https://www.valitsus.ee/sites/default/files/content-editors/arengukavad/vagivalla_ennetamise_strateegia_2015-2020_kodulehele.pdf

⁹⁵ https://www.siseministerium.ee/sites/default/files/dokumendid/Arengukavad/kodanikuühiskonna_arengukava_2015-2020_0.pdf

19. „**Siseturvalisuse arengukava 2015–2020**“⁹⁶ üldeesmärk on tagada, et inimesed tunneksid end turvaliselt olenemata soost, keelest, rassist, vanusest, puudest vm. Kodakondsuspoliitika peab soodustama kodakondsuse taotlemist ja väärtustamist nii regulatiivsete kui pehmete meetmetega (tunnustamine, keeleõpe, kodanikuharidus). Keeleõpe toetab uussisserändajate ja rahvusvahelise kaitse taotlejate kohanemist ja osalemist igapäevaelus.
20. **Euroopa Liidu leping, Euroopa Liidu toimimise leping, Euroopa Liidu põhiõiguste harta**⁹⁷: EL lepingu artikkel 3 kohaselt austab liit oma rikkalikku kultuurilist ja keelelist mitmekesisust. EL tegevusega püütakse arendada Euroopa mõõdet hariduses, iseäranis liikmesriikide keelte õpetamise ja levitamise kaudu. EL põhiõiguste harta artikli 22 järgi austab liit kultuurilist, usulist ja keelelist mitmekesisust.
21. **Resolutsioon keelte õppimise ja õpetamise kohta EL liikmesriikides**:⁹⁸ Soovitatakse edendada mitmekeelsust kõigil haridustasemetel ja väljaspool haridussüsteemi, et tagada liikmesriikide elanikele vajalikud suhtluspädevused. Kõik õpilased peaksid saama õppida vähemalt kahte nende emakeelest erinevat EL keelt.
22. **Resolutsioon EL keelte õpetamise kohta varases eas**:⁹⁹ Resolutsioon kutsub üles edendama varajast ja arendama kestvat keeleõpet, koolitama õpetajaid ja soodustama riidevahelist koostööd varajase keeleõppe vallas, laiendama teavitustööd.
23. Euroopa Nõukogu dokument „**Euroopa keeleõppe raamdokument: õppimine, õpetamine ja hindamine**“:¹⁰⁰ Euroopa keeleõppe raamdokument pakub ühtse aluse keeleõppe planeerimiseks ning õppe tulemuste hindamiseks. Eestis on keeleõppe ja -oskuse mõõtmine seotud raamdokumendi põhimõtete ja tasemekirjeldustega (nt riiklikes õppekavades).
24. **Noortevaldkonna arengukava 2014–2020**:¹⁰¹ võtab meetmete ja tegevuste kavandamisel arvesse noorte rahvuslikke, keelelisi ja kultuurilisi erisusi, seab eesmärgiks suurendada Eesti ühiskonna lõimitust, aidata noorel saavutada enesekindlus ja võimekus tulla toime õpingutes, tööturul, peresuhetes jt olulistel eluvaldkondades.

⁹⁶ https://www.siseministerium.ee/sites/default/files/dokumendid/Arengukavad/siseturvalisuse_arengukava_2015-2020_kodulehele.pdf

⁹⁷ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2008:115:FULL&from=ET>, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=ET>

⁹⁸ [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995Y0812\(01\)&from=ET](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31995Y0812(01)&from=ET)

⁹⁹ [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31998Y0103\(01\)&from=ET](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31998Y0103(01)&from=ET)

¹⁰⁰ https://www.hm.ee/sites/default/files/euroopa_keeleeõppe_raamdokument.pdf

¹⁰¹ https://www.hm.ee/sites/default/files/nak_est.pdf

Lisa 2. Hinnang Eesti keelevaldkonna arengukava 2018–2027 „Keel loob väärtust“ rakendamisele kaasnevatele mõjudele

Keelevaldkonna arengukava mõjutab kõiki valdkondi, kuna eesti keel on Eesti riigikeel, Eestis toimub suhtlus ja ametkondlik asjaajamine kõikides valdkondades eesti keeles. Võõrkeelteoskus mõjutab nii riigisisest kui ka rahvusvahelist konkurentsivõimet ja kultuuridevahelist suhtlust. Arengukava rakendamisele ei kaasne negatiivset mõju ühelegi sihtrühmale.

Keelevaldkonna arendussuundade mõju on hinnatud kuues valdkonnas¹⁰²:

1. sotsiaalsed, sealhulgas demograafilised mõjud: tervishoiukorraldus ja inimeste tervis; tööturg; töösuhe; töötervishoid ja tööohutus; sugudevahelised suhted; riskirühma kuuluvate inimeste õigused; osalemine ühiskondlikus elus; haridussüsteem ja kultuur; rahvastiku areng – mõju on tugev;
2. mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele: sisejulgeolek ja võitlemine kuritegevusega; üldine julgeolek; suhted välisriikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega – mõju on keskmine;
3. mõju majandusele: leibkondade toimetulek ja majanduslikud otsused; ettevõtluskeskkond ja ettevõtete tegevus; halduskoormus; infoühiskonna areng; põllumajanduse, kalamajanduse ja toiduainete tööstuse areng – mõju on keskmine;
4. mõju loodus- ja elukeskkonnale: looduskeskkond; elukeskkond – mõju on väike;
5. mõju regionaalarengule: regionaalpoliitika üldised eesmärgid; piirkondade regionaalareng; kohaliku tasandi positsioon ja osalus poliitikalukujundamise protsessides – mõju on keskmine;
6. mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuse asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele: asutuste korraldus; avaliku sektori rahastamine, sh kulud ja tulud – mõju on keskmine.

Kavandatav arendussuund	Mõju-valdkond	Mõju avaldumisega seotud asjaolude kirjeldus	Mõju olulisus (väike; keskmine; suur)
Eesti elanikud hoiavad ning väärtustavad eesti keelt	Sotsiaalsed, sealhulgas demograafilised mõjud	Eesti keele staatus toetab Eesti elanike identiteeti. Eesti keele tähtsustamine on oluliselt kasvanud ¹⁰³ . Tähtsustamise mõõde väljendub tugevamalt eestlastel, kes väärtustavad eesti keelt ja kultuuri, rõhutavad eesti keele oskuse tähtsust, peavad venekeelse elanikkonna ühiskondlikku ellu kaasamisel oluliseks eesti keele kasutamist nende arvamusi liidrite poolt ja meedia eestikeelsust, kasutavad venekeelsete elanikega suhtlemisel aktiivselt eesti keelt. Eesti keele oskus mõjutab mitte-eestlaste poliitilist ja ühiskondlikku aktiivsust – poliitiliselt mõnel moel aktiivsed on olnud rohkem kui pooled eesti keele oskajatest ning vähem kui viiendik eesti keele mitteoskajatest. UNESCO mitmekeelsuse raporti järgi on keeled hädavajalik vahend oma põhiõiguste, näiteks poliitilise väljendusvabaduse, hariduse ja ühiskonnas osalemise tagamiseks.	Ulatas keskmine. Mõju ulatus suur. Sagedus suur. Mõju avaldub igapäevaselt. Sihtrühm suur - suunatud kogu Eesti elanikkonnale. Ebasoovitavate mõjude risk väike. Koondhinnang mõju olulisusele: suur.
Eesti keeletaristu on hästi välja arendatud ning kasutajasõbralik	Sotsiaalsed, sealhulgas demograafilised mõjud	Keeletaristu võimaluste loomise ja kättesaadavusega, selge keeletee kujundamisega mõjutab arengukava Eesti elanike toimetulekut ja ühiskonnaelus osalemist. Paranevad Eesti elanike suhtlemisvõimalused, eneseväljenduse kvaliteet, tõuseb enesekindlus.	Ulatas keskmine. Sagedus suur. Sihtrühm suur. Ebasoovitavate mõjude risk väike. Koondhinnang mõju olulisusele: suur.

¹⁰² „Mõjude hindamise meetoodika“ (2012),

https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/mojude_hindamise_meetoodika.pdf

¹⁰³ Lõimumismonitooring (2015). http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/8_faktileht_a4_lõimklastrid.pdf

Kättesaadav ja tõhus õpe toetab eesti keele kasutamist nii Eestis kui ka väljaspool Eestit. Eesti elanikud valdavad võõrkeeli.	Sotsiaalsed, sealhulgas demograafilised mõjud	Eesti keel on Eesti riigikeel ning asjaajamine Eestis toimub eesti keeles. Eesti keele oskus parandab inimese suutlikkust toime tulla, võimalusi kodanikuühiskonnas osalemiseks, aktiivsust tööturul ning haridusastmetel edasiliikumisel. ¹⁰⁴ EHISE andmed ja Statistikaameti rahva- ja eluruumide loenduse andmed (2011) näitavad, et koolis saavutatud hea eesti keele oskus toetab noort edasisel haridusteel ning aitab tööturule siseneda. Hea eesti keele oskus aitab ennetada töötuks jäämist ning halb või keskmine eesti keele oskus on seotud madalama palgatasemega. Keelevaldkonna arengukava mõjutab võõrkeeleoskust, millel on seos tööturu ja rahvusvahelise suhtlusega. Inglise keele oskuse mõju palgale on oluline kogu Eestis. ¹⁰⁵	Ulatus keskmine. Mõjutab kõiki Eestis elavaid inimesi, väljaspool Eestit elavaid eesti päritolu inimesi. Sagedus suur. Mõju avaldub igapäevaselt. Sihtrühm suur. Tegevus hõlmab kõiki vanusegrupe ning valdkondi. Ebasoovitavate mõjude risk väike. Koondhinnang mõju olulisusele: suur.
Eesti elanikud hoiavad ning väärtustavad eesti keelt	Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele	Tugeva riigiidentiteediga inimestest enamik usaldab Eesti riiki, nõrga identiteediga inimestest vaid kümnendik. Lõimumismonitooring tõi esile, et tugeva ja keskmise riigiidentiteediga gruppides peab ligi pool vastajatest end hästi eesti keelt oskajaks, nõrga riigiidentiteediga grupis on see osakaal madalam ¹⁰⁶ ja neil on ka vähem eestlastest sõpru, tuttavaid. Teisest rahvusest inimeste riigiidentiteedi tugevus on oluline hoiakute mõjutaja. Riskigruppideks on eestlaste puhul eesti keele ühekülse tähtsustamisega silma paistnud rühm, teistest rahvustest elanike puhul kõrgema ühiskondlikus elus osalemise taseme, kuid ilma kõrgema kodanikuidentiteedi ja eestikeelsuseta inimeste rühm. Mõlema rühma seas võib leiduda inimesi, kelle seisukohad ja käitumine võivad radikaliseeruda kriisisituatsioonis. ¹⁰⁷	Ulatus keskmine. Keelelise ja kultuurilise kuuluvuse teadvustamine on inimese identiteedi alus. Sagedus suur. Mõju avaldub igapäevaselt. Sihtrühm keskmine. Ebasoovitavate mõjude risk väike. Koondhinnang mõju olulisusele: keskmine.
Eesti keeletaristu on hästi välja arendatud ning kasutajasõbralik	Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele	Korrektse eesti keele, selge enseväljenduse, kõnetuvastuse, automaattõlke võimaluste olemasolu oluline. Suhtluseks välisriikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega keeteoskuse, sõnaraamatute olemasolu oluline. Terminoloogia toetab rahvusvahelist suhtlust, selget ja täpset enseväljendust, tõlkeid. Infoallikana on oluline eestikeelse meedia olemasolu. Keeletaristu peab toetama info töötlemist, tõlkimist, levikut, kasutamist.	Ulatus keskmine. Sagedus keskmine. Sihtrühma keskmine. Ebasoovitavate mõjude risk väike. Koondhinnang mõju olulisusele: keskmine.
Kättesaadav ja tõhus õpe toetab eesti keele kasutamist nii Eestis kui ka väljaspool Eestit. Eesti elanikud valdavad võõrkeeli.	Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele	Eesti keel on Eesti riigikeel ning asjaajamisekeeleks mh julgeoleku, infoturbe, küberturbe, päästesüsteemi, ohutuse, -järelevalve, hädaolukordadeks valmistumise, kriisireguleerimise ja valve vallas. Vähene eesti keele oskus kahandab inimese suutlikkust toime tulla, kiiresti reageerida, aru saada. Võõrkeelte oskus mõjutab Eesti kodanike võimalust olla esindatud ja suhelda rahvusvaheliselt. Keeleoskus avaldab mõju elaniku sissetulekule.	Ulatus keskmine. Mõjutab kõiki Eestis elavaid inimesi. Sagedus suur. Mõju avaldub igapäevaselt. Sihtrühm suur. Tegevused hõlmavad kõiki vanusegrupe ning valdkondi. Ebasoovitavate mõjude risk väike. Koondhinnang mõju olulisusele: suur.

¹⁰⁴ http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/3_faktileht_a4_haridus.pdf

¹⁰⁵ Simmul, L. (2017) Võõrkeelte oskuse roll tööturul,

https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/keelteoskuse_roll_tooturul_veebr2018.pdf. Halapuu, V. (2015).

Infotöötlusoskuste roll soolise ja keelelise palgalõhe selgitamisel Eestis: PIAAC uuringu temaatiline aruanne nr 4. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

¹⁰⁶ http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/2_faktileht_a4_eesti_riigiidentiteet.pdf

¹⁰⁷ http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/8_faktileht_a4_l6imklastrid.pdf

Eesti elanikud hoiavad ning väärtustavad eesti keelt	Mõju majandusele.	Keelelise ja kultuurilise kuuluvuse teadvustamine on inimese identiteedi oluline komponent. Tugeva identiteediga kodanik usub, et suudab mõjutada arenguid Eesti riigis ja on konkurentsivõimelisem. Eestlastest kahtleb oma võimes mõjutada riigis toimuvat 46%, samas kui 24% on kindlad, et asjade käik riigis sõltub neist. Teistest rahvustest kodanikest kahtleb oma võimes asju mõjutada 52% vastanutest. Venemaa kodakondsusega ja määratlemata kodakondsusega inimestest kahtleb selles 70–73%. Sõltumata rahvusest usuvad noored, et suudavad mõjutada Eesti arengut ¹⁰⁸ .	Ulatus keskmine. Sagedus keskmine. Sihtrühm suur - suunatud kogu elanikkonnale. Ebasoovitavate mõjude risk väike. Koondhinnang mõju olulisusele: keskmine.
Eesti keeletaristu on hästi välja arendatud ning kasutajasõbralik	Mõju majandusele	Keelevaldkonna arengukava rakendamisega mõjutatakse korrektset ja selget suhtlemist, eestikeelse infoühiskonna teenuste kasutamist, kättesaadavust ja ulatust, tõlkimise oskust ja tõlgete kvaliteeti.	Ulatus keskmine. Sagedus keskmine. Sihtrühm suur. Ebasoovitavate mõjude risk on väike. Koondhinnang mõju olulisusele: keskmine.
Kättesaadav ja tõhus õpe toetab eesti keele kasutamist nii Eestis kui ka väljaspool Eestit. Eesti elanikud valdavad võõrkeeli.	Mõju majandusele	Igapäevaelus toimetulek, haridusastmetel edasiliikumine, ettevõtluses osalemine, konkurentsivõimelisus ja turul püsimine eeldab eesti keele ja võõrkeelte oskust. Muu emakeelega inimestel on vaja mitmekesiseid ja paindlikke võimalusi eesti keele omandamiseks, võõrkeelte omandamiseks. Enamikes EL riikides on positiivne seos keelteoskuse ja hõive vahel. ¹⁰⁹ Vähene keelteoskus võib ettevõtete edukust piirata ¹¹⁰ . Mitmekeelsus on ettevõtete edus määrava tähtsusega (seda seoses teiste pädevustega). ¹¹¹	Ulatus keskmine. Mõjutab kõiki Eestis elavaid inimesi ning väljaspool Eestit elavaid eesti päritolu inimesi. Sagedus keskmine. Sihtrühm suur. Tegevused hõlmavad kõiki vanusegrupe ning valdkondi. Ebasoovitavate mõjude risk väike. Koondhinnang mõju olulisusele - keskmine.
Eesti elanikud hoiavad ning väärtustavad eesti keelt	Mõju loodus- ja elukeskkonnale	Tugeva identiteediga kodanik väärtustab enam oma elu- ja looduskeskkonda.	Ulatus väike. Sagedus väike. Sihtrühm suur - suunatud kogu elanikkonnale. Ebasoovitavate mõjude risk väike. Koondhinnang mõju olulisusele - väike.
Eesti keeletaristu on hästi välja arendatud ning kasutajasõbralik	Mõju loodus- ja elukeskkonnale	Mõju ei ole märkimisväärne.	Ulatus väike. Sagedus väike. Sihtrühm väike. Ebasoovitavate mõjude risk väike. Koondhinnang mõju olulisusele - keskmine.
Keelteoskuse väärtustamine.	Mõju loodus- ja elukeskkonnale	Mõju on kaudne.	Ulatus väike. Sagedus keskmine. Sihtrühm suur. Hõlmab kõiki vanusegrupe ning valdkondi. Ebasoovitavate mõjude risk väike.
Eesti elanikud hoiavad ning väärtustavad eesti keelt	Mõjud regionaalarengule	Tugeva identiteediga kodanik väärtustab enam oma elukohta ja selle eripära. Elukoht on väga oluliseks hoiakute eristajaks – Ida-Virumaal on tugev riigiidentiteet 3% vastajatest, Tallinnas 35%, ülejäänud Eestis u 15%. ¹¹² Aktiivne eesti keele oskus on u60% tööl ja vabal ajal eesti keelt vajavatest teistest rahvustest inimestel, inglise keele aktiivne oskus pooltel seda vajavatest teistest	Ulatus keskmine. Keelelise ja kultuurilise kuuluvuse teadvustamine on inimese identiteedi oluline komponent. Sagedus keskmine. Sihtrühm suur - suunatud kogu elanikkonnale. Ebasoovitavate mõjude risk

¹⁰⁸ http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/1_infoleht_a4_kodakondsus_enesemaarang_osalemine_1.pdf

¹⁰⁹ <https://crell.jrc.ec.europa.eu/sites/default/files/files/JRC97544.pdf>

¹¹⁰ http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/languages/policy/strategic-framework/documents/elan_en.pdf

¹¹¹ http://www.celan-platform.eu/language_needs_questionnaire.html

¹¹² http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/2_faktileht_a4_eesti_riigiidentiteet.pdf

		rahvustest inimestel. Vabal ajal läheb vene keelt vaja kõigil, eesti keelt 44% ja inglise keelt 13% teistest rahvustest elanikest. Eesti keele oskuse vajadus vaba aja suhtlemises kasvab. ¹¹³	väike. Koondhinnang mõju olulisusele: keskmine.
Eesti keeletaristu on hästi välja arendatud ning kasutajasõbralik	Mõjud regionaal-arengule	Toetab regionaalset konkurentsivõimet, elanike võrdseid võimalusi eri regioonides, pakkudes ja arendades eestikeelseid e-rakendusi. Venekeelse elanikkonna enesehinnanguline infomeeritus kodukohas (2008: 70%; 2015: 82%) ja Eestis toimuvast (vastavalt 70% ja 78%) läheneb eestlaste omale. Umbes 45% venekeelsest elanikkonnast jälgib eestikeelset meediat, kaks kolmandikku ka kohalikku venekeelset ja Venemaa meediat, üks kolmandik eelistab Eesti meediat. ¹¹⁴	Ulatus keskmine. Sagedus keskmine. Sihtrühma suurus keskmine. Ebasoovitavate mõjude risk väike. Koondhinnang mõju olulisusele: keskmine.
Kättesaadav ja tõhus õpe toetab eesti keele kasutamist nii Eestis kui ka väljaspool Eestit. Eesti elanikud valdavad võõrkeeli.	Mõjud regionaal-arengule	Vähese eesti keele oskuse tõttu võib inimese suutlikkus toime tulla, teadlikkus oma õigustest ja võimalus kodanikuühiskonnas osaleda olla piiratud. Keeleoskus, sh murdekeele oskus on abiks regioonide arengupotentsiaali tõstmisel (nt Lõuna-Eesti, Ida-Virumaa, Setomaa, saared), eri piirkondade konkurentsivõime parandamisel, eri regioonide inimeste elukvaliteedi ja võrdsete võimaluste toetamisel, toetab kultuurilise eripära säilimist ja arengu kestlikkust. Ida-Virumaal ja Põhja-Eestis (sh Tallinnas) vene kodukeelega inimeste eesti keele õppe toetamine võib parandada elanike toimetulekut ühiskonnas. ¹¹⁵	Ulatus keskmine. Mõjutab kõiki Eestis elavaid inimesi ning väljaspool Eestit elavaid eesti päritolu inimesi. Sagedus keskmine. Sihtrühm suur. Tegevused hõlmavad kõiki vanusegrupe ning valdkondi. Ebasoovitavate mõjude risk väike. Koondhinnang mõju olulisusele: keskmine.
Eesti elanikud hoiavad ning väärtustavad eesti keelt	Mõju riigi asutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele	Keelelise ja kultuurilise kuuluvuse teadvustamine on inimese identiteedi oluline komponent. Ühine keel, identiteet ja asjaajamiskultuur soodustavad kohaliku omavalitsuse asutuste koostööd ja tegevust.	Ulatus keskmine. Sagedus keskmine. Mõju avaldub igapäevaselt. Sihtrühm keskmine. Suunatud ametiasutustele. Ebasoovitavate mõjude risk väike. Koondhinnang mõju olulisusele: keskmine.
Eesti keeletaristu on hästi välja arendatud ning kasutajasõbralik	Mõju riigi asutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele	Positiivne mõju avaldub avaliku keeleteavituse, sõnastike, terminoloogiaarenduse ning eestikeelsete e-rakenduste kasutamisel (eestikeelne tarkvara mobiilides, arvutites, transkriptsiooniprogrammid, automaattõlkeprogrammid jm).	Ulatus keskmine. Sagedus keskmine. Sihtrühm keskmine. Ebasoovitavate mõjude risk väike. Koondhinnang mõju olulisusele: keskmine.
Kättesaadav ja tõhus õpe toetab eesti keele kasutamist nii Eestis kui ka väljaspool Eestit. Eesti elanikud valdavad võõrkeeli.	Mõju riigi asutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele	Eestis on ETU andmetel sisuliselt 115 000 15–74-aastast inimest, kes ei oska eesti keelt, seega on neil keeruline või võimatu eesti keeles asju ajada. Keeleoskuse arvu vähendamine lihtsustab nende asjaajamist ning avaliku sektori töökorraldust. Mitte-eestlaste eesti keele oskuse paranemine annab neile täiendavaid võimalusi avalikus sektoris töötamiseks.	Ulatus keskmine. Mõjutab kõiki Eestis elavaid inimesi ning väljaspool Eestit elavaid eesti päritolu inimesi. Sagedus keskmine. Sihtrühm keskmine. Ebasoovitavate mõjude risk väike. Koondhinnang mõju olulisusele: keskmine.

¹¹³ http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/6_faktileht_a4_keeleteoskus.pdf

¹¹⁴ http://www.kul.ee/sites/kulminn/files/7_faktileht_a4_meedia.pdf

¹¹⁵ Halapuu, V. (2015). Infotöötlusoskuste roll soolise ja keelelise palgalõhe selgitamisel Eestis: PIAAC uuringu temaatiline aruanne nr 4. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.